Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 22 январь Чоршанба.
№ 7 (14400)

ЕВРОПАГА ТУТАШГАН ЙЎЛЛАР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 14-17 январь кунлари расмий ташриф билан Чехия ва Словакия Республикаларида бўлди

ТАРАҚҚИЁТГА ДАХЛДОР ЮРТ

Мустақилликнинг тарих учун бир лаҳзадек беш йиллик йўлини босиб ўтиш даврида Ўзбекистон ташқи сиёсати ва иқтисодий алоқаларида қўлга киритилаётган ютуқлар мамлакатимизнинг жаҳон иқтисодиётига тобора чуқурроқ кириб бориши учун хизмат қилаётир. Мамлакатимиз раҳбарининг ана шу мақсадга қаратилган 1997 йилдаги хорижга илк расмий ташрифи Чехия Республикасидан бошланди.

Ўзбекистон Чехия билан аввалги савдо-иқтисодий алоқаларни тиклаш ҳамда уни мазмун ва шакл жиҳатдан бойитишга қизиқиш билдираётган бўлса, Чехия мамлакатимиз билан манфаатли ҳамкорлик орқали Марказий Осиё бозоридан мустаҳкам ўрин олишдан манфаатдордир. Ўзбекистон Марказий Осиёнинг, Чехия эса Европанинг марказида жойлашган. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг бу мамлакатда ўтказган ҳар бир учрашув ва мулоқотида ана шу ўзаро муштарак сезилиб турди.

Мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг Президент Вацлав Гавел билан бўлган суҳбати ғоят сермазмун ўтганини таъкидлаш жоиз. Президент Вацлав Гавел Чехия ҳукумати Ўзбекистондаги ўзгаришлар жараёнини диққат билан кузатиб бораётганини, мамлакатимиз билан Марказий Осиё минтақасидаги иқтисодий ва сиёсий барқарор давлат сифатида ҳамкорлик қилишга қизиқиши юқорилигини таъкидлади.

Президент Ислом Каримов Ўзбекистон билан Чехия ўртасидаги самарали ҳамкорлик равнақи мамлакатимизнинг Европа ҳамжамиятига мувофиқлашувининг яна бир омили эканини таъкидлади. Шунингдек, Ўзбекистон Чехиянинг Европа Иттифоқи ҳамда НАТОга аъзо бўлиш борасидаги ҳаракатларини қўллаб-қувватлашини билдирди.

Ҳар икки давлат Президентлари учрашув ниҳоясида Ўзбекистон билан Чехия ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисидаги Қўшма баёнотни имзоладилар. Ушбу ҳужжат мамлакатларимиз ҳамкорлигининг бош йўналишини белгилаб беради.

Олий даражадаги учрашув Чехия Президенти саройида — пойтахтдаги энг баланд тепаликда жойлашган маҳобатли Прага қасрида бўлиб ўтди. У Прага саройи, чех тилида эса «Прага ради» дейилади. Бу ҳақда гапиришдан мақсад, Чехия мустақиллигига умрини бағишлаган ушбу миллат қаҳрамонлари билан мазкур қаср ўртасида рамзий боғлиқлик бор. Файласуф ва гуманист Т. Масарик йўлбошчилигидаги ватанпарварларнинг узоқ йиллик курашларидан кейин 1918 йили Чехия мустақиллиги тикланган, Т. Масарик эса Чехиянинг биринчи Президенти этиб сайланган эди. Чехия халқи учун ватанпарварлик тимсолига айланган Масарик Прага қасрини ўз қароргоҳига айлантириб, унинг тикланишини Чехиянинг тикланиши, маънавий уйғониши билан боғлади.

Чехия озодлиги учун кўп йиллар мардонавор курашган яна бир инсон — таниқли эрксевар ёзувчи Вацлав Гавел бугун Прага қасрининг — Чехиянинг аввалги шон-шуҳратини қайта тиклаётир. Шу боис, Масарик ва Вацлав Гавел шахси ҳамда Прага қасри мустақил Чехия тарихидаги бир-бирига уйғун тушунчалардир.

Бугун Чехия собиқ социалистик лагерь давлатлари орасида бозор иқтисодиёти муносабатларини жадаллик билан қарор топтираётгани, саноатининг ривож топиб, ишлаб чиқаришнинг жадал ўсиб бораётгани билан алоҳида ажралиб туради. Бу бежиз эмас. Чунки шўро замонида бизга коммунистик ғоя мажбуран сингдирилгани каби Чехия ҳам аввал бошданоқ бу тузумнинг ўзи учун бегоналигини ҳис қилиб келган. Қолаверса, ўша даврлардаёқ, мамлакат иқтисодиётининг барқарорлиги, саноат ривожи жиҳатидан собиқ СССРга тобе бўлган Шарқий Европа давлатлари ичида илғор бўлгани яхши маълум.

Иқтисодий ўтиш даврида Чехиянинг муайян ютуқларга эришишининг сабаби бир жиҳатдан ана шу тарихий ва миллий тараққиёт анъаналарига боғлиқ. Бундан ташқари, ривожланган Европа ҳамда ривожланаётган Шарқий Европа давлатлари билан чегарадош мамлакат хоҳ ихтиёрий, хоҳ беихтиёр бўлсин «тараққиётга дахлдордир». Чехияда иқтисодиётни юксалтиришда ўзига хос йўллардан борилаётганини ҳам назардан соқит қилмаслик керак.

Биргина мисол, Чехия аҳоли жон бошига ўтказилаётган кўргазмалар сони бўйича Гиннеснинг рекордлар китобига кирса ҳам ажаб эмас. 1995 йилда мамлакатда 300 га яқин кўргазма намойиш этилган бўлса, ўтган йили 400 дан зиёд ана шундай тадбир ўтказилди. Демак, йил давомида бирор бир хорижий ёки маҳаллий фирма ўз товари ҳамда хизматини намойиш этмаган кун бўлмади, дейиш мумкин. Албатта, бу Чехия иқтисодиётининг жонланишидан дарак беради. Чунки, кўргазмаларни иқтисодиёт ривожининг сейсмографи ёки шу йўлдаги жонсараклик кўриниши дейиш мумкин. Мамлакатнинг Прага каби йирик шаҳри Брно чин маънода кўргазмалар шаҳрига айланган.

Чехия сиёсий ҳаётидаги яна бир муҳим масалалардан бири ҳақида тўхталиб ўтишимиз ўринли бўлади.Чехия ташқи сиёсатининг устувор йўналишларидан бири НАТО билан ҳамкорликни кенгайтириш ҳамда яқин келажакда унга аъзо бўлишдир. Мамлакатимиз раҳбари Чехиянинг бу борадаги ҳаракатини маъқуллар экан, ҳар бир давлат қайси ташкилотга аъзо бўлиш-бўлмаслик масаласини ўз хоҳиш-иродаси ила ҳал қилишини, унга ташқаридан туриб кўрсатма бериш ноўрин эканини таъкидлади. Шу боис, Чехия матбуоти Президент Ислом Каримовнинг бу баёнотига катта эътибор берди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг Чехия Бош вазири Вацлав Клаус билан ўтказган музокаралари ҳам ғоят самарали бўлди. Музокаралар чоғида томонлар ўзаро савдо-иқтисодий алоқаларни жадал ривожлантириш, нафақат ҳукумат даражасида, балки икки мамлакатнинг турли ташкилотлари ва фирмалари ўртасида тўғридан-тўғри ҳамкорликни йўлга қўйиш масалаларини муҳокама этдилар. Чехиянинг машҳур «ЧКД Прага Холдинг», «Шкода», «Татра» каби фирмалари билан ҳамкорлик борасидаги Ўзбекистоннинг аниқ таклифлари қўллаб-қувватланди.

Музокаралар ниҳоясида Ўзбекистон билан Чехия ўртасида сармояларни ўзаро ҳимоя қилиш ва рағбатлантириш ҳақидаги битим, Ўзбекистон Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги билан Чехия Саноат ва савдо вазирлиги ўртасида, Ўзбекистон Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки билан Чехия «Коммерчни банк»и ўртасида ўзаро меморандумлар имзоланди.

Бундан ташқари, ташриф давомида «Ўзбектуризм» миллий компанияси билан «Чедок» сайёҳлик корпорацияси ўртасида ҳамкорлик ҳақидаги битим, республикамиз Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги билан «ЧКД Прага Холдинг», «Шкода» ва «Мотоков» ҳиссадорлик жамиятлари ўртасида ҳамкорлик ҳақидаги битимларга эришилди.

Шунингдек, Тошкент шаҳар ҳокимлиги билан «ЧКД Прага Холдинг», «Шкода» ўртасида биргаликда фаолият кўрсатиш муддаолари ва асосий тамойиллари ҳақидаги протоколларга қўл қўйилди.

Имзоланган мазкур ҳужжатлар аҳамияти ҳақида мушоҳада қилиш учун биргина «ЧКД Прага Холдинг» бўлимларининг Ўзбекистондаги фаолияти ҳақида тўхтаб ўтиш кифоя. Айни пайтда «ЧКД Электротехника» Ўзбекистонга электр узатиш қурилмалари, «ЧКД Хоцен» совутиш компрессорлари, «ЧКД Компрессори» Фарғонадаги нефть-кимё комбинати учун зарур эҳтиёт қисмлар етказиб беришга тайёр. Янада кенг кўламли ишлар «ЧКД Транспорт тизимлари» билан биргаликда амалга оширилмоқда. Ушбу фирма бугунгача Тошкентга 83 та замонавий трамвай вагонлари етказиб берди ва жорий йилда пойтахтимиз кўчаларида Чехиянинг бундай қулай транспорт воситалари сони янада кўпаяди.

Музокаралар чоғида ўзаро ҳамкорликни юқори поғонага кўтариш учун ҳуқуқий асос солинди. «ЧКД» билан ҳамкорликда Тошкентда трамвайларга биргаликда хизмат кўрсатиш, уларга эҳтиёт қисмлар етказиб бериш ва кейинчалик трамвайларни шу ернинг ўзида йиғадиган қўшма корхона барпо этишга келишиб олинди. Бундан ташқари, «ЧКД» билан кимё, тоғ-кон, озиқ-овқат саноати ва бошқа кўплаб соҳаларда ҳамкорлик қилиш учун кенг имкониятлар мавжуд.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов сафар давомида Чехия Республикаси парламентига ташриф буюриб, сенат раиси Петр Питгард билан учрашди. Мамлакатимиз раҳбарининг яна бир самимий мулоқоти Прага шаҳар кенгаши аъзолари билан бўлди. Президент Ислом Каримов тарихий обидаларга бой ва улуғвор Прага умумевропа маданий ва маънавий ўтмишининг бир қисми ва айни пайтда замонавий саноат маркази эканини таъкидлади. Дарҳақиқат, Прагада ўрта асрларга хос маҳобат ва сокинлик бугунги Европа цивилизациясига хос жўшқин ҳаётга уйғунлашиб кетган.

Президент Ислом Каримов Прага ҳокими Ян Коукалга Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейи муносабати билан зарб этилган олтин нишон ҳадя этди. Ян Коукал Ўзбекистон раҳбари янги мустақил давлатлар раҳбарлари орасида Прага ҳокимлигига ташриф буюрган илк Президент эканини қайд этиб, дўстлик ва ишонч рамзи сифатида Ислом Каримовга Чехия пойтахтининг рамзий калитини топширди. Мамлакатимиз раҳбари Чехия пойтахтидаги Страхов монастири, унинг дунёга машҳур ва бой кутубхонаси билан ҳам танишди. Кутубхонада тиббиёт, фалсафа, тарих ва бошқа кўплаб фанлар, ҳатто саноат ва тўқимачилик, ҳунармандлик тарихига оид минглаб қадимий қўлёзмалар ҳамда китоблар сақланади.

Ўзбекистон раҳбарининг Чехия тадбиркорлари билан мулоқоти ҳам сермазмун ўтди. Чехия тадбиркорлари Ўзбекистонда хорижий сармоядорларга яратилган шароит билан қизиқишди ва кейинги йилларда ўзаро товар айирбошлаш ҳажми камайганини эътироф этиб, савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш борасида турли таклифлар билдирдилар.

Президент Ислом Каримовнинг ушбу ташрифи чоғида Ўзбекистон билан Чехия ўртасидаги иқтисодий ва сиёсий муносабатлар янги поғонага кўтарилди ва ҳар икки мамлакат халқлари манфаатларига хизмат қилувчи ҳужжатлар билан бойиди.

(Давоми 2-бетда).

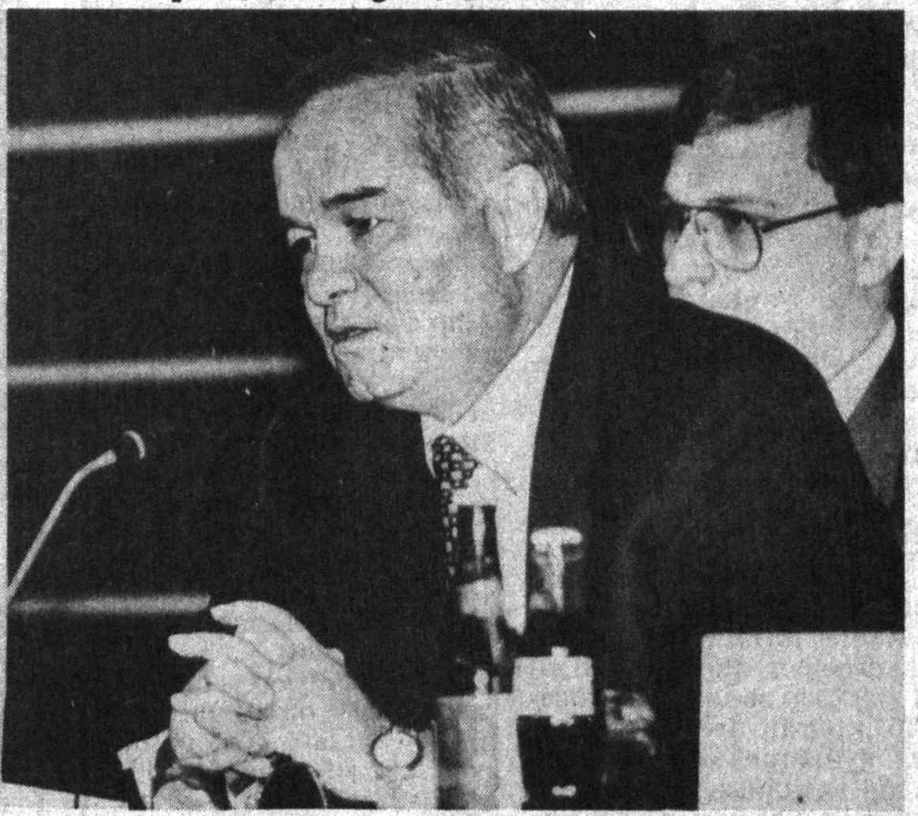

Ислом КАРИМОВнинг Словакия ишбилармонлари билан учрашуви.

ЎзА суратлари

«Камолот» янгиликлари

ЁШЛАРГА ҒАМХЎРЛИК

...«Камолот» жамғармаси вилоят бўлими, Халқ таълими бошқармаси ҳамкорликда Самарқанд шаҳаридаги ҳарбий қисмда мактаб ўқувчиларининг аскарлар билан учрашувини ўтказди.

Учрашув давра суҳбатлари, сиёсий машғулотлар, ҳарбий спорт мусобақалари билан қизиқарли ўтди. Тадбир якунида намунали хизмат қилаётган бир гуруҳ аскарларга «Камолот» жамғармасининг эсдалик совғалари топширилди.

***

... Жомбой тумани ҳокими қарорига биноан туман «Халқ музейи» «Камолот» жамғармаси туман бўлими тасарруфига берилди. Эндиликда жамғарма бўлими музей экспонатларини кўпайтириш, ёшларни улар билан таништириб бориш ишларини йўлга қўймоқда. Яқин кунларда музей қошида рассомчилик тўгараги, безак ишлари бўйича марказлар ўз фаолиятини бошлайди. Музей атрофидаги боғни ободонлаштириш ишлари ҳам кенг кўламда олиб борилмоқда.

***

... «Камолот» жамғармаси Булунғур тумани бўлими ўқувчилар ўртасида «Истиқлолнинг етук фарзандлари» мавзуида кўрик-танлов ўтказди. Танлов баҳслашувлар, мусикалар билан қизиқарли ўтди. Кўрик-танловда 1-ўрта мактаб ўқувчилари Ш. Тиллоев ва Абдуҳамидовлар ғолиб деб топилди. Ғолибларга жамғарма бўлимининг мукофотлари топширилди.

***

...Жамғарманинг Булунғур тумани бўлими қошида ёшларни чет эл тилларини мукаммал ўрганишларига кўмаклашиш мақсадида «Инглиз тили маркази» иш бошлади. Марказда жорий йилда 25 кишини ўқитиш мўлжалланган.

МАЪНАВИЙ МУКАММАЛИККА ИНТИЛАЙЛИК!

«Камолот» жамғармаси Тошкент вилоят бўлимининг кенгайтирилган мажлисида «Туркистон» газетасида босилган «Дилдаги оғриқлар» мақоласидан келиб чиқадиган вазифалар атрофлича муҳокама қилинди. Унда жамғарма шаҳар ва туман бўлимлари раислари, мавзуга алоқадор ташкилотлар, муассасалар мутасаддилари, кенг жамоатчилик вакиллари иштирок этдилар.

Сўзга чиққанлар «Дилдаги оғриқлар» мақоласида ёшларни умуминсоний ва миллий қадриятлар, мустақиллик мафкураси, маънавий-маърифий юксаклик руҳида тарбиялаш, шарқона одоб-аҳлоқ ва эстетика асосларини ўрганиш борасидаги муҳим масалалар таҳлил қилинганлигини таъкидладилар. Бу йўналишда «Камолот» жамғармасининг жамоатчилик марказлари сезиларли иш бажаришлари лозим эканлиги уқтирилди. Ёш инсон камолоти, маънавий мукаммал булиб етишиши билан боғлиқ масалалар умумдавлат, умумхалқ ишига айланаётганлиги, мазкур иш масъулиятини чуқур англаш зарурлиги қайд этилди.

Мажлисда юқоридаги мақолани вилоят шаҳар ва туманларида, ёшлар ишлайдиган ҳамда ўқийдиган жамоаларда кенгдан муҳокама қилиш лозимлиги айтилди.

Мазкур мақоланинг вилоятдаги яна бир муҳокамаси урта Чирчиқ тумани, «Янги ҳаёт» фуқаролар йиғинида ўтказилди. Қаламга олинган муаммоларга алоқадор муассасалар, маҳаллалар раҳбарларининг фикрлари ҳам эшитилди. Йиғилиш давра суҳбати тарзида ўтказилиб, ёшларнинг маънавий-маърифий, жисмоний камолоти билан боғлиқ вазифалар белгиланди.

КЕНГАШ ШЎЪБАЛАРИ ТАСДИКЛАНДИ

Республика «Камолот» жамғармаси Андижон вилоят бўлими ўз ишини такомиллаштириб бориш мақсадида мувофиқлаштирувчи кенгаш тузиш таклифи билан чиққан эди. Андижон вилоят ҳокимлиги ташаббусни тўла ўрганиб чиқиб, қўллаб-қувватлаш ҳақида қарор қабул қилди. Жамоатчилик асосида иш олиб борувчи мазкур кенгаш бир неча шўъбалардан иборат бўлиб, ҳар бири ўз режа ва дастурига эга.

Шўъбалар ўз йўналишлари бўйича қатор ишларни бошлаб юбордилар.

«КАМОЛОТ»НИНГ КАМОЛИ

«Камолот» жамғармаси Андижон вилояти бўлими қошидаги «Камолот юлдузи» фирмаси савдо, ишлаб чиқариш ва маиший хизмат мажмуасини ишга тушириб, аҳоли учун яна бир қулайлик яратди.

Мажмуада сартарошхона, тикувчилик, овқат дўкони, кундалик эҳтиёж моллари сингари бўлимлари ўз фаолиятини бошлаб юбордилар. Ишингиз бароридан келсин!

**М. ОТАМИРЗАЕВА,
«Туркистон» мухбири**

Сизнинг хаёлингиздан нелар кечаяпти... менинг хаёлимни банд этган нарсани сезмадингизми?

Ҳа, суратдаги аёл сиз билан сирлашмоқда. Ўзбек аёлидаги табиий гўзаллик, соддалик, ҳайрат, самимийлик унинг кўзларида акс этган. Меҳр нурларига йўғрилган бу ўзбек аёли сизу бизга вафодан сўзлайди.

Мени ром этган бу аёл — Муяссар Абдуллаева. У «Наманганбакалея» ҳиссадорлик жамиятида ишлайди.

Ш. Олимов сурати.

(ЎзА)

РАҚС ОЛАМИГА САЁҲАТ

Қадим замонларда ҳам мусиқий қобилият инсонга Оллоҳнинг инояти ҳисобланар эди. Қадимги юнонлар эса, мусиқа қонунларини ва маъбудаларнинг яхши хулқини куйлаб, ўтмишни ҳозирги давр билан боғлайди, инсонга келажакка назар солишда ёрдам беради, дер эдилар. Ҳозир ҳам тасвирий санъат, адабиёт, мусиқа, рақс билан шуғулланиш шахснинг ҳар томонлама уйғун камол топишига кўмаклашади. Айниқса, ёшларни маънавий жиҳатдан бойитади.

Шу сабабли Ўзбекистон раҳбарияти маданият ва таълим, маънавият ва маърифат муаммоларига, ёш авлоднинг ҳар томонлама баркамол бўлишига катта эътибор бермоқда. Президентнинг «Республикада мусиқа таълимини, маданият ва санъат ўқув юртлари фаолиятини яхшилаш тўғрисида» ва «Ўзбекистонда миллий рақс ва хореография санъатини ривожлантириш тўғрисида» чиқарган фармонлари ҳам ана шу мақсадга қаратилган.

Бу дастурий ҳужжатларни амалга оширишда республика пойтахтидаги Юнусобод тумани болалар ва ўсмирлар ижодиёти маркази фаол иштирок этмоқда. Бу ерда туманнинг барча мактабларидан, ўнлаб болалар боғчаларидан келадиган тўрт мингга яқин бола шуғулланмоқда.

— Марказимиз қошида 80 га яқин тўгарак ишлаб турибди, — ҳикоя қилади унинг директори Елена Зокирова, — Президентнинг фармонларига амал қилиб, шаҳар халқ таълими бўлими шу фармонлар асосида ишлаб чиққан дастурни бажара бориб, биз учта асосий йўналишни танлаб олдик. Чунончи, бадиий-эстетик тарбия тасвирий санъат, хореография, қўшиқ билан шуғулланишни, спорт-техника соҳаси эса авиамоделсозлик, шахмат ҳамда жисмоний тарбиянинг бошқа турларини, халқ амалий санъати— ганчкорлик, миллий каштачилик ва бошқаларни ўз ичига олади. Ана шу йўналишлар бўйича, юқори малакали ўқитувчилар болалар билан шуғулланмоқда. Уларнинг ҳар бири тажрибали педагог, болаларни тарбиялашга фидойилик билан муносабатда бўладиган кишилардир.

Шунингдек, биз республика миқёсидаги тадбирларни ҳам ташкил этяпмиз. Масалан, ўтган йилнинг декабрида ногирон фарзандлари бўлган ота-оналар клуби билан биргаликда жаҳон ногиронлар кунига бағишлаб, болалар анжуманини ўтказдик.

... Бу байрамда кўп жамоалар иштирок этди. Уларнинг орасида «Ритм планети» дастаси марказимиз фахридир. Бу даста ташкил этилганига 15 йил бўлди. Ҳозир республикамиздаги энг моҳир рақс жамоаси эканига аминмиз. Ёш рақкосларимиз турли танловларда, жумладан, халқаро танловларда, телевизион концертларда иштирок этган, республикамиз бўйлаб гастролга чиққан. Бу жамоага юқори малакали хореограф ва истеъдодли педагог Вера Тельянц бошчилик қилмоқда.

— Рақс жамоасини тузиш ғояси тўсатдан пайдо бўлгани йўқ, — деб ҳикоя қилади Вера Ивановна. Менинг ўзим рақкосаман, кўп йиллар Ботир Зокиров раҳбарлигидаги Тошкент мюзик-холл труппасида қатнашганман, оперетта театрида балет артисти бўлиб ишлаганман. Кечқурун уйга қайтаётганимда, кўпинча кўчаларда зерикиб юрган болаларни кўрардим. Ана ўшанда рақс жамоасини тузиш, болаларга санъат сеҳрини ўргатиш истаги пайдо бўлди.

Ҳар бир рақс миллий руҳияти, бетакрор усули билан ажралиб туради. Рақс орқали бошқа халқлар маданиятидан баҳраманд бўлинади, бу эса болаларни маънавий жиҳатдан тарбиялашда ижобий аҳамиятга эга. Миллат мавжуд экан, миллий рақс ҳам сақланиб қолаверади. Болаларимиз ҳозирги кунда одат бўлган рақсларни ҳам ўрганишади, лекин бундай рақслар тезда унут бўлиб кетади, асрлар давомида сақланиб қолган миллий рақсларни эса доимо эсда тутиш ва асраш зарур.

Жамоамизга барча болаларни қабул қилаверамиз. Агар бола тўгаракда мунтазам шуғулланса, албатта бирор натижага эришади. Қомати юриши ўзгаради, ўзига ишонч пайдо бўлади, кўзларидан нур, лабларидан табассум аримайдиган бўлади. Кўп болаларга рақс ўзига ишонмаслик, уятчанлик туйғуларидан қутилишда ёрдам беради.

— Мен ота-оналарга мурожаат қилмоқчиман, — деди рақс жамоаси раҳбари суҳбатимиз охирида. — Фарзандингизга эътибор беринг, у зерикмаяптими? Дўстлар, компьютер, телевизор бўлгани яхши. Лекин бундан ташқари ҳаракат қувончи, маданият билан мулоқот қувончи ҳам бор. Болангизни марказимизга олиб келинг, унга балки рақс билан шуғулланиш маъқул бўлар. Ёшликдан санъат сирларини ўрганиш ҳеч кимга зиён қилмайди...

**О. ЗАДУНАЙСКАЯ,
ЎзА мухбири**

Долзарб мавзу

ҚУРТАКЛАР КАМОЛИНИ ЎЙЛАБ

Мамлакатимиз Президентининг «Республикада мусиқий таълимни, маданият ва санъат ўқув юртлари фаолиятини яхшилаш тўғрисидаги Фармони кенг жамоатчиликда катта қизиқиш уйғотмоқда. Мухбиримиз Қорақалпоғистон Республикасининг Бўстон шаҳридаги Мухтор Ашрафий номли болалар мусиқа мактаби директори Рўзимбой Жуманиёзов билан суҳбатлашди.

— Юртбошимиз Фармони мусиқий таълим соҳасида ишлаётган юзлаб мутахассисларни қувонтирганига шубҳа йўқ. Бир фикр одамни ҳаяжонга солади: «ЎзДЭУ»дек улкан корхона қурган, Қоровулбозор нефть ва Қўнғирот сода заводларини барпо этаётган мамлакатда санъат масалалари ҳам биринчи ўринга қўйилаётгани эътирофга лойиқдир. Мамлакатда ғалла ҳам, ялла ҳам етарли бўлиши керак!

— Фармонда Маданият ишлари вазирлиги ҳузурида «Мусиқий чолғулар давлат коллекцияси»ни ташкил этиш кўзда тутилган.

— Бу айни муддао иштир. Масалан, бизнинг шаҳримизда қорақалпоқ халқ достонларининг моҳир ижрочиси, миллий мусиқа асбоби — дуторни қойилмақом қилиб ясовчи уста, Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, раҳматлик Махон бахши Утемов мазкур асбобнинг ўнлаб нодир нусхаларини мерос қилиб қолдирган. Юқорида қайд қилинган коллекция ана шундай бебаҳо бойликларимизни асрлардан-асрларга, наслардан-наслларга етказади.

— Фармон ижроси фаолиятингизда қандай ўзгаришларга йўл очиб беради, деб ўйлайсиз?

— Аввалламбор, мусиқа билим юртларининг моддий ҳолатида бурилиш бўлади, деган умиддамиз. Бизда классик ва замонавий мусиқа асбоблари етишмайди. Айниқса, видео ҳамда аудио ускуналар таъминоти яхшиланса, дурусат бўлар эди. Нуфузли оркестрлар, мумтоз ижролар, хор жамоаларининг видеоёзувлари дарс жараёнини янада самарали қилиши мумкин. Хулоса қилиб айтганда Фармон санъат куртаклари камоли учун кенг уфқлар очиб беради.

**Янгибой ҚЎЧҚОРОВ,
«Туркистон» мухбири**

Маънавият — қалбим қуёши

МУСТАҚИЛЛИКНИНГ МАЪНАВИЙ АСОСЛАРИ

Бугунги кунда мустақиллик моҳиятини англаб етиш, унинг барча ижтимоий воқеа, ҳодисалар силсиласида тутган урни ва ролини аниқлаб олиш жуда муҳим ва ута долзарб масаладир.

Маълумки мустақилликни мустаҳкамлашнинг шартлари жуда куп. Булар иқтисодий, ижтимоий-сиёсий, руҳий, маънавий-маданий, мафкуравий жабҳаларни уз ичига олади. Уларнинг ҳар бири узига хос хусусиятли жиҳатларга эга ва бирининг урнини иккинчиси боса олмайди. Айни пайтда, юқорида зикр этилган хусусиятли жиҳатларнинг узаро уйғунлигисиз ҳам том маънодаги истиқлол тугрисида тасаввур булиши мумкин эмас.

Мустақилликнинг қисқа даври мобайнида маънавий жабҳаларга катта эътибор қаратилиши, уларга истиқлолни мустаҳкамлашнинг муҳим шарти сифатида муносабатда булиши жуда тугри булди. Масалага мазкур тарзда ёндашишнинг тарихий асослари мавжуддир. Хусусан, бу нарса 70 йиллан ортиқ давом этган мустамлакачилик сиёсати билан боғлиқдир. Забт этилган мамлакат халқлари маданий-маънавий тараққиётини буғиб қуйиш истилочи мамлакатлар томонидан мустамлакачилик тартибларини сақлаб туриш ва мустаҳкамлашнинг азалий, тарих синовидан утган анъанавий йулларидан бири булиб ҳисобланади.

Мустақилликни тобора мустаҳкамлаш жуда куп нарсаларга боғлиқ. Уни маънавий жиҳатдан мустаҳкамламасдан эса истиқлолга амалда эришиш мумкин эмас. Мазкур мураккаб вазифани бажариш йулида қатор ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, миллий, маданият, урф-одатларимизни тиклашга эътибор кучайтирилди. Президентимизнинг «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази фаолиятини янада такомиллаштириш ва самарадорлигини ошириш тугрисида»ги, «Республикада мусиқий таълимни, маданият ва санъат уқув юртлари фаолиятини яхшилаш тугрисида»ги Фармонлари, маънавиятга давлат сиёсатининг устивор йуналиши сифатида муносабатнинг урнатилиши— буларнинг барчаси юқоридаги фикрларнинг далилидир.

Мустақилликни маънавий жиҳатдан мустаҳкамлашда қуйидагиларга эътибор бериш мақсадга мувофиқ булади:

1. Энг аввало маънавий-маърифий фаолиятдан кузда тутилган асосий мақсадни аниқлаб олиш лозим. Бизнинг назаримизда у қуйидагича: Миллий ва умуминсоний қадриятларга асосланган тадбирлар утказиш асносида фуқаролар маънавий камолотига ҳамда жамиятнинг ижтимоий-маданий, маърифий юксаклигига эришиш.

2. Мустақилликнинг маънавий асосларини шакллантиришда адабиёт, маданият ва санъат муассасаларининг асосий йуналишларини белгилаб олиш жуда муҳимдир. Катта узгаришлар руй бераётган ҳозирги давр моҳиятига, назаримизда, маданият соҳасига хос булган ҳаётийлик, ҳаққонийлик, халқчиллик, миллийлик, оммавийлик, инсонийлик, ижодкорлик каби тамойиллар мос келади. Улар жамиятда юксак маънавий фазилатларни камол топтиришда бой маданий меросимизга, тарихий анъаналаримизга, умуминсоний қадриятларга таянган ҳолда одамларнинг узлигини чуқур англашини, мустақилликни теранроқ тушуниш, ҳурлик ва мустақиллик руҳининг инсонлар қалбида уйғонишини таъминлайди.

3. Давлатнинг жамиятда чуқур маънавий узгаришларни амалга ошириш орқали иқтисодий-ижтимоий барқарорликни таъминлаш, кишиларда юксак инсоний фазилатларни шакллантириш борасидаги фаолияти миллий мафкурага асосланган ҳолда олиб борилишига эришиш тугри буларди.

Жамият узининг энг улуғвор, халқчил кишилар ижтимоий-руҳий ҳолатига жавоб берадиган, улар манфаатларини узида акс эттира оладиган ҳаққоний ва узгармайдиган, том маънодаги миллий, айни пайтда умуминсоний манфаатларга мос келадиган қадриятларга суяниши лозим.

Бундай қадриятларнинг мазмун-моҳиятини миллий мафкура ташкил этади. Узбекистоннинг мустақиллик даврларидаги миллий мафкураси маънавият билан йуғрилганлиги учун ҳам улмас ва абадийдир.

4. Мустақилликни маънавий жиҳатдан мустаҳкамлашнинг муҳим шартларидан яна бири - жамият аъзоларида юксак сиёсий маданиятни шакллантиришдир. Сиёсий маданият энг аввало умумий маданият ривож топган ҳамда унинг жамият аъзолари томонидан чуқур узлаштирилган жойда шаклланиши мумкин. Шу маънода миллий маданият ҳамда умуминсоний қадриятлардан узлаштирилмаган жамиятда сиёсий маданият тугрисида фикр билдириш самарасиздир.

Сиёсий маданият даражаси энг аввало шахснинг жамиятга, унда руй бераётган ижтимоий-сиёсий, иқтисодий воқеа-ҳодисаларга муносабати билан белгиланади. Шу маънода, жамиятдаги туплаб қолган муаммолар, хусусан, иқтисодий қийинчиликлар, руҳий-ҳолатга холисона баҳо бериб, уни ҳозирги асосда ҳал этиш шу жамият аъзолари сиёсий маданиятининг даражасини белгиловчи мезондир.

Шу жамиятда яшаб, ундан ташқарида туриш мумкин эмаслигини англаш ҳар бир фуқаронинг мамлакатда юз берадиган ва мавжуд тупланиб қолган муаммоларга, йул қуйилган хатоларга даҳлдор эканлиги тугрисидаги хулосага келиши шахснинг сиёсий маданиятидан дарак беради. Шу маънода, биз ҳар биримиз Узбекистонда руй бераётган воқеа-ҳодисаларга, истиқлолнинг истиқболига ишонч кайфиятини вужудга келтиришга даҳлдормиз.

5. Узбекистонда мустақилликни мустаҳкамлашда маънавий омилларнинг демократик жараёнлар билан уйғунлиги муҳим аҳамият касб этади. Шуролар даврида шаклланган тоталитар - буйруқбозлик тизимининг амалда таназзулга учраб, унинг инсоннинг туб манфаатларига зид жиҳатларининг бекор этилиши мустақил Узбекистон фуқароларида бир томондан озодлик, эрк туйғуларининг моҳиятини англашга имкон берган булса, бошқа томондан, уларни демократик, инсонпарвар, ҳуқуқий жамият қуришдек мураккаб, аммо шарафли, муқаддас вазифаларни бажаришга ундамоқда.

Демократик жараёнларни чуқурлаштиришнинг йуналишлари жуда куп. Бироқ, уларнинг ичида демократик ва маданият нисбати, маънавий омиллар бош ролини уйнайди, десак хато қилмаган буламиз. Дарҳақиқат маданият демократияни янада жонлантирадиган, унга ижодий куч бағишлайдиган, пировард натижада, жамият ҳаётида чуқур ижобий узгаришлар пайдо қиладиган ижодий кучдир.

Айни вақтда Узбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг «Маънавият ва Маърифат» жамоатчилик маркази фаолиятини янада такомиллаштириш ва самарадорлигини ошириш тугрисида»ги Фармони мамлакатимизда маънавий омилларнинг демократик жараёнлар билан ҳамоҳанглигига асос солганини таъкидлаш керак. Маънавиятсиз, маданий қадриятларсиз, уларни демократлаштиришсиз келажаги буюк давлат қуриш мумкин эмаслиги тугрисидаги хулосага келиш узбек халқининг қадимий кухна руҳияти, мафкураси, маърифий қарашларига мос тушмоқда. Маданият ва демократиянинг уйғунлиги энг аввало ижод эркинлиги демакдир. Том маънодаги асар фақатгина санъаткорга эркинлик берилганда ва у жамият томонидан муҳофаза этилгандагина яратилиши мумкин.

Ижодкорга ҳозирги шароитда яратилган эркинлик энг аввало жамият аъзолари, узбек миллати томонидан талаб этилаётган, иқтисод манфаатларига мос, том маънодаги ижтимоий буюртмани бажаришга асосланиши лозим. Бундай «буюртма» соф сиёсий мақсадларни кузлаган коммунистик мафкура буюртмасидан кескин фарқ қилади.

Юқорида қайд этилган жиҳатлар, табиийки Узбекистонда мустақилликни мустаҳкамлашнинг муҳим, ҳал қилувчи шартларидан бири булган маънавий омилларнинг айримлари холос. Шу асосда, хулоса қилиб, таъкидлаш мумкинки, иқтисод ва маънавият бир-бирини тулдирувчи, эгизак тушунчалардир. Иқтисоднинг том маънодаги, миллий моҳиятга асосланган маънавиятга эришиш мумкин булмаганидек, халқ манфаатларига, улар руҳиятига мос маънавиятни ҳам иқтисодсиз яратиш, уни такомиллаштириш мумкин эмас.

АБДУХАЛИЛ МАВРУЛОВ,
Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат Маданият институти проректори, тарих фанлари доктори, профессор.

ЕВРОПАГА ТУТАШГАН ЙЎЛЛАР

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

«Чехияда одамлар куп ҳолларда «Биз нима қилмайлик, қандай саъй-ҳаракатлар курсатмайлик барибир доим дунёдан ортда қолиб кетаверамиз» деган тушунчанинг қули булиб қолишади. Бизнингча, бундай тушкунликка берилиш Австрия-Венгрия монархияси давридан мерос қолган ва бугун уни ҳеч нима билан оқлаб булмайди» деб ёзади чехиялик ҳамкасбларимиз. Бугун Чехияда ушбу тушунча буткул парчаланмоқда ва жамият ҳаётига дадил кириб келаётган янги авлод эркинлик ва узига ишонч руҳида шаклланмоқда. Шу боис Чехия хоҳ ички, хоҳ ташқи сиёсатда булсин уз халқининг хоҳиш-иродаси ила иш тутаётир. Шукрки, Узбекистонда ҳам амалга оширилаётган ижтимоий-сиёсий ислоҳотлар, маънавий янгиланиш жараёнида халқимиз узлигини танимоқда. Узбекистон иқтисодда ҳам, сиёсатда ҳам узининг мустақиллигини баралла курсатди ва бу жаҳон жамоатчилиги томонидан кенг эътироф этилмоқда. Бундай ухшаш жиҳатларга эга халқларимиз уртасида дустлик ва ҳамкорлик барқарор булиши, шубҳасиз.

МЎЪЖАЗ МАМЛАКАТ ҚУДРАТИ

Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Чехияга сафари ниҳоясига етгач, Марказий Европанинг яна бир давлати — Словакия Республикасига расмий ташриф билан келди.

Мамлакат пойтахти Братислава марказидаги Президент саройида Узбекистон раҳбарини расмий кутиб олиш маросими булди. Словакия Президенти Михал Ковач мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримовни самимий кутиб олди. Братиславада илк бор Узбекистон Давлат мадҳияси янгради.

Ҳар икки давлат раҳбарларининг Президент саройида булиб утган суҳбати чоғида мамлакатларимиз уртасидаги узаро муносабатларни мустаҳкамлаш, сиёсий, иқтисодий, маданий алоқаларни ривожлантириш, шунингдек, минтақавий ва халқаро вазият билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

Суҳбат якунида Президентлар Ислом Каримов ва Михал Ковач Узбекистон Республикаси билан Словакия Республикаси уртасида узаро муносабатлар ва ҳамкорлик асослари тугрисидаги шартномага имзо чекдилар.

Словакия Президенти Михал Ковач матбуот анжуманида узаро савдо-иқтисодий алоқалар ривожи икки мамлакатнинг бугунги имкониятларига тула жавоб бермаслигини, бу борадаги ҳамкорликни жадал ривожлантириш лозимлигини қайд этди. Шунингдек, Словакия раҳбари Узбекистонда 3,5 мингдан зиёд қушма корхона мавжудлиги ҳолда, словакиялик ҳамкорлар билан борйуғи 4 та ана шундай корхона фаолият курсатаётганини таассуф билан эътироф этди. Бу борадаги фаолиятни кенгайтириш учун ҳукумат даражасидагина эмас, балки, словак ва узбек бизнесменлари уртасида тугридан-тугри алоқалар урнатиш, хусусан, узаро ахборот алмашишни йулга қуйиш лозимлигини таъкидлади.

— Словакия Марказий Осиё минтақасидаги иқтисодий ва сиёсий барқарор давлат булган Узбекистон билан узаро фойдали ҳамкорликни равнақ топтиришдан манфаатдордир, — деди, жумладан, Президент Михал Ковач. — Биз Узбекистоннинг ташқи сиёсати, Президент Ислом Каримовнинг минтақавий хавфсизликни таъминлаш, жумладан, Тожикистондаги можарони барҳам топтириш, 18 йилдан буён уруш давом этаётган Афғонистон заминида тинчлик урнатиш борасида илгари сурган ташаббусларини юксак баҳолаймиз ва қуллабқувватлаймиз.

Узбекистон Президенти Ислом Каримов Словакияга ташрифидан кузланган мақсад мамлакатларимиз уртасида аввал мавжуд булган алоқаларни янги асосда қайта тиклаш, давлатларимизнинг фойдаланилмаётган улкан имкониятларини ишга солишдан иборатлигини айтди. Шу боис, икки мамлакат ҳукуматлари, парламентлари ҳамда тадбиркорларининг узаро самарали ҳамкорлик қилиши учун мустаҳкам ҳуқуқий замин барпо этилаётгани таҳсинга сазовор эканини таъкидлади.

— Узбекистон бозорида Словакиянинг «Матадор», «Технопол», «Словакфарм» каби фирмалари катта нуфузга эга, — деди Президент Ислом Каримов. — Айни пайтда биз Словакиянинг йирик Металлургия комбинати қошида, шунингдек, кимё ва енгил саноат, туқимачилик соҳаларида фаолият курсатаётган таниқли фирма ва компаниялари билан шерикчиликда фаолият юритишдан манфаатдормиз.

Узбекистон раҳбари икки мамлакат уртасидаги сиёсий алоқалар ҳақида сузлаб, Словакиянинг Европа Иттифоқи билан интеграциялашуви ва НАТО билан яқин ҳамкорлик қилишга қаратилган ташқи сиёсатини маъқуллади.

Ҳар икки мамлакат мустақилликнинг қисқа даври мобайнида иқтисодий, сиёсий ва демократик ислоҳотлар утказиш, жамиятда янгича дунёқарашни шакллантириш борасида талай ижобий узгаришларга эришди. Мана шу ухшаш жиҳатлар узаро ҳамкорликда жуда муҳим булган бир-бирини чуқур тушуниб етишда қул келади. Узбекистонда иқтисодий юксалиш бошланган булса, янги йилнинг биринчи кунида мустақиллигининг турт йиллигини нишонлаган Словакия бугун иқтисодиётда катта ютуқларга эришмоқда. Халқаро экспертлар бу мўъжаз мамлакатни бозор муносабатларига утиш даврини муваффақиятли босиб утаётган давлат сифатида эътироф этган. Шунингдек, утиш даврини бошдан кечираётган давлатлар орасида пул қадрсизланиш даражасининг энг паст курсаткичи Словакияда қайд этилган. Пул қадрсизланиши даражасининг пасайиши Словакия миллий банкининг валюта заҳираси ошишига хизмат қилаётир. Утган йилнинг август ойида бу банкнинг валюта заҳираси 3,5 миллиард АҚШ долларини ташкил этган. Бундан ташқари, утган йили мамлакатда ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 1995 йилга нисбатан тахминан 7,5 фоизга усди. Айни пайтда словак халқининг турмуш даражаси ҳам яхшиланиб бормоқда.

Словакияда бу ютуқлар энг аввало, мамлакатнинг экспорт қудратини ошириш эвазига эришилаётир. Мамлакатимиз раҳбарининг ҳам Узбекистонга хорижий илғор техника ва технологиялар келтириш, рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқариш ва тезроқ жаҳон бозоридан урин олишга қаратилган сиёсати ҳам узининг ана шундай илк меваларини бераётгани диққатга сазовор.

Узбекистон Президенти Ислом Каримов Словакияга ташрифининг биринчи кунида Словакия Республикаси миллий кенгаши раиси Иван Гашпарович билан ҳам мулоқотда булиб, икки мамлакат парламентлари уртасидаги алоқаларни ривожлантириш масалаларини муҳокама этди.

Ташрифнинг иккинчи куни ҳам ғоят сермаҳсул булди.

Братиславадаги ҳукумат уйида Президент Ислом Каримов Словакия Бош вазири Владимир Мечьяр билан суҳбатлашди. Узаро мулоқотдан сунг Узбекистон ва Словакия делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокаралари булди. Унинг ниҳоясида икки томонлама ҳукуматлараро ҳужжатлар имзоланди.

Узбекистон билан Словакия Республикалари уртасида халқаро йуловчи ва юк автомобиллари алоқаси ҳамда ҳаво алоқасини урнатиш, сайёҳлик соҳасида ҳамкорлик қилиш, дипломатия ва хизмат паспортларига эга фуқароларнинг визасиз келиб-кетиши тугрисидаги битимлар, шунингдек, икки мамлакат Ташқи ишлар вазирликлари уртасида маслаҳатлашувлар протоколи, ички ишлар вазирликлари уртасида уюшган жиноятчиликка қарши биргаликда курашиш тугрисидаги битим имзоланди. Бундан ташқари, Узбекистон ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки билан Словакия Миллий банки уртасида узаро англашмалар ҳақидаги меморандумга ҳам қул қуйилди. Имзоланган мазкур ҳужжатлар турли соҳалардаги ҳамкорликни жадал ривожлантиришга хизмат қилади. Айниқса, йуловчи ва юк автомобиллари алоқаси ҳақидаги битимнинг аҳамияти каттадир. Бу Узбекистонга Европага чиқиш имконини берадиган транскавказ йулининг яна бир узвий қисми барпо этилди, демакдир. Словакия иқтисодиётида муҳим урин тутувчи Дунай дарёси Вена, Европанинг Рейн-Майн канали ҳамда Қора денгиздаги бандаргоҳларни узаро боғлайди.

Бугун биз компьютер асрида яшаяпмиз. «Интернет» каби халқаро ахборот хизматлари орқали инсон хоҳлаган маълумотни топиши мумкин. Бироқ, бизнес олами бошқа дунё. Компьютер асрида ҳам худди тош асридагидек, бевосита юзма-юз мулоқотнинг урнини ҳеч нарса боса олмайди. Шу боис, Президент Ислом Каримов қайси давлатга ташриф буюрмасин, шу мамлакат тадбиркорлари билан учрашувга алоҳида аҳамият беради. Словакия тадбиркорлари билан булган мулоқот ҳам жонли утди. Словак ишбилармонлари Узбекистондаги иқтисодий узгаришларга қизиқиш билдириб, узбек ҳамкорлар билан турли соҳаларда биргаликда фаолият курсатиш буйича таклифларини изҳор этдилар.

Словакия ҳақидаги сафар таассуротларига нуқта қуйишдан аввал, мамлакат сиёсий ҳаётида юз бераётган айрим воқеаларга тухталиб утмоқ жоиз. Таъкидлаганимиздек, Словакия ташқи сиёсатининг устувор йуналишларидан бири яқин келажакда Европа Иттифоқининг тула ҳуқуқли аъзосига айланиш булса, иккинчиси НАТОга қушилишдир. Лекин Чехиядан фарқли равишда Словакияда НАТОга аъзо булиш масаласида турли баҳслар юзага келаётир.

Албатта, Словакия жамиятида куплаб баҳсларга сабаб булаётган бу масала шу мамлакат халқининг хоҳиш-иродаси билан ҳал этилади. Шу уринда Президент Ислом Каримов словак журналистларининг саволларига жавоб берар экан, аввало, Европа хавфсизлигини Россия иштирокисиз тасаввур этиб булмайди, НАТО билан қай даражада ҳамкорлик қилиш эса ҳар бир мамлакатнинг уз ҳуқуқидир, деган сузларини эслаш жоиз. Чехияда ҳам, Словакияда ҳам катта эътибор берилган, таъбир жоиз булса, шов-шувга сабаб булган Узбекистон раҳбарининг баёнотини шундай изоҳлаш мумкин.

Хулоса қилиб айтадиган булсак, Узбекистон Президентининг Европа Марказида жойлашган ушбу мўъжаз, лекин улкан саноат қувватига эга мамлакатга сафари икки томонлама манфаатли ҳамкорликнинг ҳуқуқий асосини яратибгина қолмай, давлатимизнинг Европа ҳамжамияти, қолаверса, жаҳон иқтисодиётига мувофиқлашуви борасида янги-янги йуллар очди.

Муҳаммад ШАРИФ,
ЎзА махсус мухбири.
Тошкент-Прага-Братислава-Тошкент

Акс-садо

Муштарий

МУАММОЛАР ОЧИҚ ЁРИТИЛСА...

Ҳозиргина киоскадан газетангизнинг янги сонини сотиб олдим-да ундаги «Энг зуридан эшитайлик» деган мақолани уқиб, «Ие, роса уйлаганимизни ёзишибдими» деб хурсанд булдим.

«Туркистон» республика ёшларининг газетасидир, шундай экан, у бизнинг айтолмаган ва ёзолмаган гапларимизни очиқ ҳамда дадил ёритиб боришини истардим.

Ёшлар қушиқчилиги мавзусида курсдошлар билан ётоқхона, аудиторияларда жуда куп суҳбатлашиб, тортишиб қоламиз. Агар шу мавзуда давра суҳбати уюштирилса, айни муддао буларди.

Абдулазиз РАИМОВ,
ТошДУ журналистика факультети толиби.

«ЭНГ ЗЎРИДАН ЭШИТАМИЗМИ?»

Газетанинг утган йил 25 декабрь сонида босилган «Энг зуридан эшитайлик» мақоласи муаллифи бугунги айрим қушиқчи-ёшларимиз ижоди ҳақида тугри фикр билдирибди. Бугун айрим ёшларда ғарб мусиқасига интилиш кучли. Балки баъзиларга ота-боболаримиз яратган «Муножот»лар ёқмаётгандир. Бундан-да тугрироғи, телевидение, радио, матбуот ходимлари «бугунги қушиқчилик андозасига» тушган дасталарни купроқ реклама қилишяпти.

Кучада кассета сотаётганлардан Комилжон Отаниёзов қушиқларини сурасангиз, топиб беришолмайди, шовқин-суронга тула кассеталар эса бисёр. Аҳвол шундай булса, ёшлар кимни тинглаб, нимани куйласин. Бу мақола ёшлардан кура, биз катталарни уйлашга ва ташвишланишга ундаши даркор.

Розия НОСИРОВА,
Қизилтепа тумани, нафақахўр.

ҲАЛИ ҲАМ ФЎРСАТ БОР

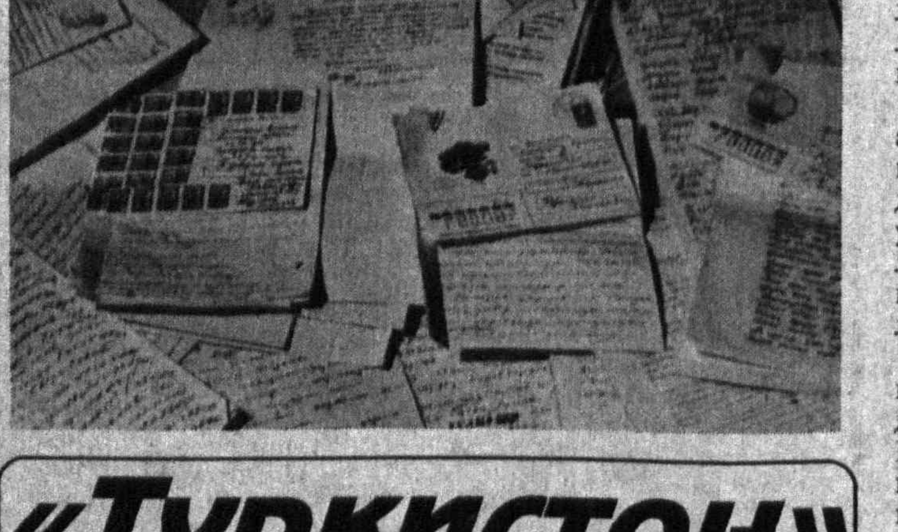

Уйлаб куринг, жоҳил эр, мижғов қайнона, бағритош қайнота, бемеҳр қариндошларнинг баъзи ёшлар турмушининг бузилиб кетишида айби йуқ дейсизми?. Булганда ҳам кам эмас. Энди кузимизни сал каттароқ очмасак булмайди. Аёлнинг турмуши ва ижтимоий ҳаётини яхшилашга даҳлдор муаммоларга ҳаммамиз бирдай эътибор беришимиз лозим. Туманимизда бу борада муайян ишлар қилинаётганини ҳам сир эмас. Аммо улар ҳали камлик қилади.

Эътиборингизга ҳавола этиладиган икки кишининг тақдирига рахна солган қуйидаги ҳолатни ажралиш учун баҳона булади, дейишга тил бормайди.

Биламан, бугун ҳаммадан ҳам сенга қийин. Негаки, ҳаёт сенга кулиб боқмади. 22 ёшда ёлғиз фарзанд билан қолдинг...

Шундай дамлар буладики, қизалоғингнинг саволларига жавоб беролмай, хунобинг ошиб кетади. Айниқса, унинг эрталабки ширин уйқуни тарк этиб, сўроққа тутишларига бардош беришинг қийин. Одатда сен учун оддий кунлар шундай бошланади:

—Ойижон, ойи, туринг, адам келдилар.

Киртайган кузларингни болага тикиб, овутишга тушасан.

— Ухла, Наргизахон, ухла, Ҳали барвақт.

Мана икки йилдирки, ёлғизлик азобини тортасан. Ҳаёт фақат ширингина дамлардан иборат эмаслигини энди-энди дилдан туйгандек булаяпсан. Ахир, кечагина Сизларга ҳамманинг ҳаваси келарди-да.

«Қаранг, нақадар бир-бирига мос. Бамисоли узукка қуйилган қошнинг узия». Изларингдан айтилган бу сузларни бир неча бор эшитганларинг ҳам ёдингда. Ҳаммадан ҳам оилавий сафарда булган дамларни унутолмасанг керак. Нодирнинг мана бу сузлари қулоқларинг остида ҳамон жаранглаб тургандек.

— Нигор, булоқларнинг оқишига қулоқ тут. Улар худди кулаётгандек. Ҳув, ана у мусичаларнинг «ку-ку»лашларини эшитаяпсанми? Балким, бизни олқишлаётгандир...

Сен ширин сузлар оғушида сармаст эдинг, ушал дақиқаларда. Бахтиёрлик сурури шунчалик тотли ва завқли булишига ишонгинг келмасди.

Аммо нима булдию, арзимаган баҳона сабаб, икки уртадаги муҳаббат дарз кетди. Сен ундан, у сендан йироқлаша бошлади. Ҳатто фарзанд ҳам икки уртада куприк була олмади.

... Мажолсиз оёқларингта зур бериб, урнингдан туришга интиласан. Икки кузинг ҳамон Наргизада. Оҳиста юриб деворга осилган радионинг қулоғини бурайсан:

Сенсиз бу дунё
кимсасиз саҳро,
Сенсиз дардларим
дарди бедаво.

Қушиқдаги бу сатрлар уни қайта-қайта ёдга туширади. Дилда илинж билан, умид билан деразани очиб, боғ томонга назар ташлайсан, Бехосдан унинг қораси куринганде булади.

— Нигор, кечир, мени, хато қилиб қуйибман...

Айтинглар, яхшилар! Қачонгача орамизда тирик етимлар булишига йул қуйиб келамиз. Кечаги кунглимиздаги хатоларимизни тузатиб олмоқ учун бугун ҳаммамизда фурсат, вақт бор-ку ахир.

Усмон НАВРЎЗ,
Жондор тумани судининг маслаҳатчиси.
Ўктам ОТАЕВ,
суднинг ижрочиси.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

БОҒДОД. Чет эл оммавий ахборот воситаларида Ироқ Президенти Саддам Ҳусайннинг тунғич уғлига нисбатан уюштирилган суиқасд атрофидаги баҳслар ҳали тугамасдан, Ироқ раҳбарининг давлат маслаҳатчиси Абдулло Фодил Аббос Ас-Самарраийнинг улими ҳақидаги хабар шов-шув булиб кетди.

Гап шундаки, Ироқ ҳукумати тарқатган баёнотда Абдулло Ас-Самарраийнинг улими «Бахтсиз ҳодиса», деб баҳоланган. Бироқ, Сурияда жойлашган Ироқ ҳукумати муҳолифати вакилининг таъкидлашича, маслаҳатчи сиёсий қотиллик қурбони булган. Чунки, сунгги пайтларда унинг айрим қарашлари Ироқ Президенти фикрларига зид келган. Лекин Абдулло Ас-Самарраийнинг юқори лавозими уни бевосита ҳибсга олишга тусқинлик қилган, деб тахмин қилинмоқда.

***

КОЛОМБО. Шри-Ланкада вақти-вақти билан портлаб турган миналар бегуноҳ одамлар, биринчи галда, ҳарбийларнинг ҳаётига зомин булмоқда. Яқинда Жафна ярим оролидаги катта автомобил йулига урнатилган минанинг портлаши оқибатида йигирма нафарга яқин ҳарбий хизматчи ҳалок булди.

Шри-Ланка ҳарбий қумондонлигининг хабар беришича, воқеа содир булган жойга етиб борган ҳарбийлар «Тамил Илама» — «озодлик йулбарслари» жангариларининг ҳужумига дуч келган. Натижада, яна бир неча аскар қурбон булган, ундан зиёди яраланган.

Маълумки, яқинда «Йулбарслар» Килиноччи шаҳридаги ҳукумат ҳарбий базасини вайрон қилганидан сунг, мамлакатдаги вазият янада кескинлашди. Ушанда ҳар икки томондан 800 нафардан ортиқ киши ҳалок булган эди.

***

ИСЛОМОБОД. Ниҳоят, Афғонистондаги фуқаролар урушига чек қуйиш умиди пайдо булаётган куринади. Мамлакатдаги урушаётган томонлар охири тинчлик йулидаги музокараларни бошлашга рози булдилар.

Куни-кеча «Толибон» ҳаракати раҳбариятининг вакили Аҳмад музокараларда қатнашиш учун Покистон пойтахти Исломободга келди. У БМТ бош котибининг Афғонистондаги махсус вакили Норберт Холл билан музокаралар кун тартибига қуйилган масалаларни муҳокама қилди. Бутун мамлакат буйича ут очишни тухтатиш, асирлар айирбошлаш каби масалалар учрашув иштирокчиларининг диққат марказида булди.

Суратда: Франкфурт шаҳри.

Оммавий ахборот воситаларининг ёзишича, Президент Бурҳониддин Раббоний ҳамда генерал Абдурашид Дустум вакиллари музокараларда энг аввало Кобулни ҳарбийлашмаган ҳудудга айлантириш масаласини илгари сурадилар. Лекин, бундай таклиф толибларни қониқтирармикан...

***

ПХЕНЬЯН. Иқтисодий қийинчилик даврини бошидан кечираётган Корея халқ демократик республикаси узининг молиявий аҳволини бирмунча яхшилашнинг йулини топди. Мамлакат уз ҳудудига Тайваннинг радиоактив чиқиндиларини кумишга руҳсат берди. Лекин ҳозирча шартнома баҳоси сир сақланмоқда.

Айни вақтда Тайванда учта атом электр станцияси фаолият курсатмоқда. Яқинда унинг туртинчиси ишга тушади. Тайван аҳолиси эса мазкур корхоналар чиқиндиси мамлакат ҳудудида кумилишига қарши кескин норозилик билдирмоқда.

(ЎзА).

... Ўтган йилларда сизнинг қалбингиздан жой топа олган»Катта танаффус» 1997 йилнинг илк кунларида яна хонадонингизга меҳмон...

Мактабда ўқиганлар, ўқиётганлар билади. У ерда бир тўда «ёмон болалар» бор. Уларнинг хислатлари: иккичи, дангаса, тўполончи ва ўқувчи менсимайдиганлар. Бу «тўда» ҳақида фақат оғир жазоли мажлислардагина гапирилади. Бугун эса биз «Катта танаффус» деб номланган бутун саҳифамизни ана ўша болаларга бағишладик.

... Синф хонасида кечган унутилмас хотиралар, сир тутилган дил армонларини ёзиб бизга жўнатинг. «Туркистон»да Катта танаффус Демак, келгуси махсус сон учун сиздан ҳадялар кутамиз.

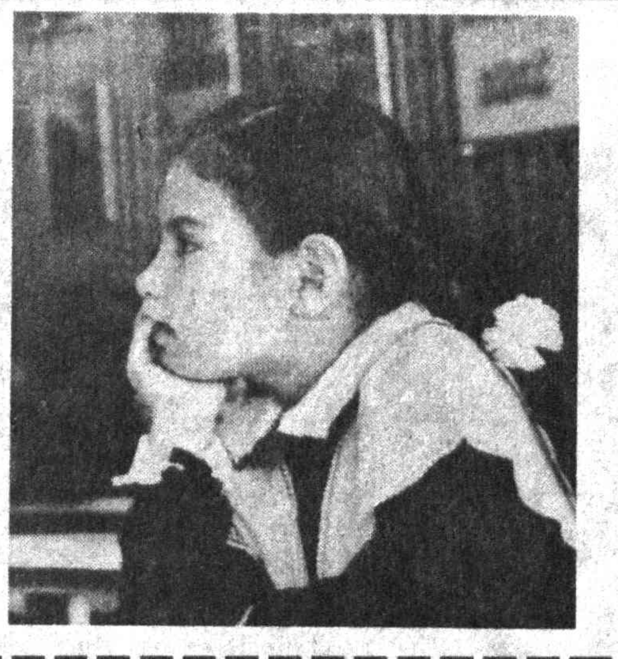

Айтмасам бўлмас...

СЕВСАМ НИМА ҚИЛАЙ?

... Акмал аканинг пенсияга чиқиши бир дилсиёхлик бўлса, ёшгина Дилмурод аканинг адабиётдан кириши мен учун бир бахт бўлди. Бу фанни жуда яхши кўрардим. Энди билсам адашган эканман, фақат домлаларни севиб қолганимдан ўқир эканман. Узим ҳамшира бўлмоқчиман. Адабиётни тинимсиз ўқишимнинг кераки йўқ эди. Дилмурод аканинг исмларимизга «хон» қўшиб айтишлари... дарсдан кейин бўладиган тўгаракдаги учрашувларда ҳаётимни бошқача тасаввур этардим...

Бир куни у киши кўп насиҳат қилди. Институтда бирга ўқиб, севишган қизига уйланишдаги бўлган ҳангомалар билан менинг юрагимга муздек сув сепмоқчи бўлди. Унга ҳеч нарса демай, уйга кетдим. Эртасига бизнинг гаплашиб турганимизни кўрган фаррош келиннинг миш-миши бутун мактабнинг оғзида бўлди. Дилмурод ака ўқитувчиликдан бўшатилди. Менинг номим айбсиз айбдор «ёмон қиз»га чиқди. Ўзимга эмас, менга севги деган тушунчани англата олган, ўзининг синглисидек кўриб насиҳатлар қилган одамни ҳимоя қилолмаганимдан ачинаман. Бу мактубни балки мактабдошларим, ўқитувчиларим ўқишар. Улар Дилмурод акани ёмонлашмасин, мен уни фақат болаларча, балоғат ёшига энди етган қизларча севиб қолгандим.

МАЛИКА,
Тошкент вилояти.

Махфий бўлмаган суҳбатлар

БИР СИНФ: КЕЧА ВА БУГУН

8-«Б» ҳақида йил бошида анча-мунча гап юрарди. Қизлари йигитларидан, йигитлари қизларидан ўтган тўполончи. Кирган муаллим хурсанд бўлиб чиқишининг иложи йўқ эди. Энди эса...

— **Зебинисо, сизга шу синфни беришганда қандай ҳолатга тушгансиз?**

— Бу синф болаларининг қанақалигини ўз кўзим биланг кўргандим. Синф раҳбари қилиб тайинлашганида ҳозир ишонмассиз, жуда қувондим. Чунки улар менинг болалигимни эслатишарди.

— **Болалигингизда...**

У кулади.

— Булардан ҳам тўполончи эдик. Ахир тўполончилик болаликка ярашади-да, Лекин кези келганда жонингдан тўйғазиб юборишади, ана унда чора кўришга мажбур бўласан.

— **Ҳар қалапй ясама «кўрсаткич» билан эмасдир.**

— Бу усул болаларим учун қўл келмаслигини биринчи кунданоқ билганман. Уларга ўзимнинг укамдай, синглимдай муносабатда бўламан. Ёмонлигини, тўполончилигини ҳеч қачон юзига айтмайман, яхши гап билан илон инидан чиқади, дейишгани рост экан. Исмини айтмайман, бир ўқувчим бор. Синфда энг «иккичи», энг тўполончи шу эди. Неча бор ота-онаси билан суҳбатлашдим. Бўлмади. Ҳамма жазони қўлладим, иш чиқмади. Охири у билан гаплашмай қўйдим. Бир куни синфда ёлғиз ўтирсам кириб келди.

— ... кел гаплашиб олайлик, ё ўқи, ё кет, дедим.

— Сизга битта шарт қўяман, синфдошларим олдида мени ҳеч қачон уришмайсиз, тергамайсиз, ана ундан кейин мендан кўринг, — деди.

Шундай қилдим, ҳозир амаллаб бўлса ҳам уч-тўртга ўқийди, безорилик қилмайди. У менга ҳаммадан яқинроқ ўқувчим бўлиб қолди.

* * *

Зебинисо Каримова, 1975 йилда туғилган. Мактабда ўтган умри: 1982-1992 йиллари.

Талаба, Низомий номли Педагогика институтининг сиртқи бўлимида ўқийди. Қизилтепа туманидаги С. Ражабов номидаги 6-ўрта мактабнинг ўқитувчиси, 8-»Б» нинг синф раҳбари.

* * *

— **Ўқувчиларингиз билан ҳеч фахрланганмисиз?**

— Биров келиб, ўқувчингиз «5» баҳо олди деса ҳам қувонаман, фахрланаман. Онасининг ишини қилса ҳам, укасини етаклаб боғчага кетаётганини кўрсам ҳам, юрагимда қандайдир ғурур сезаман.

— **«Ёмон болалар» ҳақида фикрингизни билмоқчи эдим.**

— Ёмон бола йўқ. Энди англасам ўқитувчининг ёмони бор экан. Боланинг қалб даричасини кўпинча оча олмас эканмиз. Аслида ёмон одамнинг ўзи йўқ.

8-«Б» ҳақида йил ўртасида анча-мунча гаплар айтилди. Тартиб-интизомли йигит-қизлар. Кирган ўқитувчилар ҳам ажабланиб, ҳам хурсанд бўлиб чиқишди.

Сабаб битта: синф раҳбарнинг алмашганию, яхши сўзнинг топилгани.

Мақолани ёзиб тугатарканман, Қизилтепадан, телефон бўлди. Суҳбатдошим ўқувчилари мактабда ўтказилган «Гуллар» кўрик-конкурсидан биринчиликни олганини хабар қилди. Хушхабарни эса тезда қоралаймиз.

Нилуфар ҲОТАМОВА,
ТошДД талабаси.

Кичик Т.

Рубрикамизни бежиз «Кичкина танаффус» деб атамадик. «Катта танаффус»да айтилмаган сирлар, гаплар албатта шу пайтда айтилади.

БЕЗОРИ... МАН

С Синфимиздаги энг тантиқ бола эди. Мактабга отасининг машинасида келиб-кетар, ўқитувчи дегани (ҳаттоки директор ҳам) унинг исмига 10 талаб «жон»ни қўшиб тапирарди. Унинг бизга ўхшамаган ўкувчи эканлигини ҳаммамиз яхши билардик. Бундан икки ой олдин...

Ўша куни алгебрадан дарс қилмаган эдим. Синфдошлардан бирортаси кўмаклашар деб вақтли келдим. Акс бўлиб С. дан бошқаси йўқ экан. Бултур уришиб қолганимиздан буён шу болани ёқтирмасдим. Индамасдан партамга ўтирдим. Кўзим Дилдорнинг столида букланган қоғозга тушди. Олиб ўқидим. С. ёзган севги мактуби. Ҳаммаси остин-устун бўлди. Ахир мен билан Дилдорнинг орасидаги гапдан хабардор эди-ку. Ўзимни ушлаб туролмадим.

Синфхонанинг эшиги очилмаганда у билан курашимиз қачонгача давом этишини билмасдим.

Галма-галдан директор-у, завучга ҳисоб бердим. Уйда ҳам тинчлик йўқ. «Қолоқ ўқувчилар доскасига» ўша куниёқ суратим чиқди. С. туртинчи куни дарсга келди. Болаларга «Абдурашидни қаматаман» дебди. Отамнинг оддий ишчилигидан кулибди. Бундай ҳақоратларга, синфдошларимнинг, айниқса Дилдорнинг олдида камситилишимга чидаб туролмадим.

АБДУРАШИД.

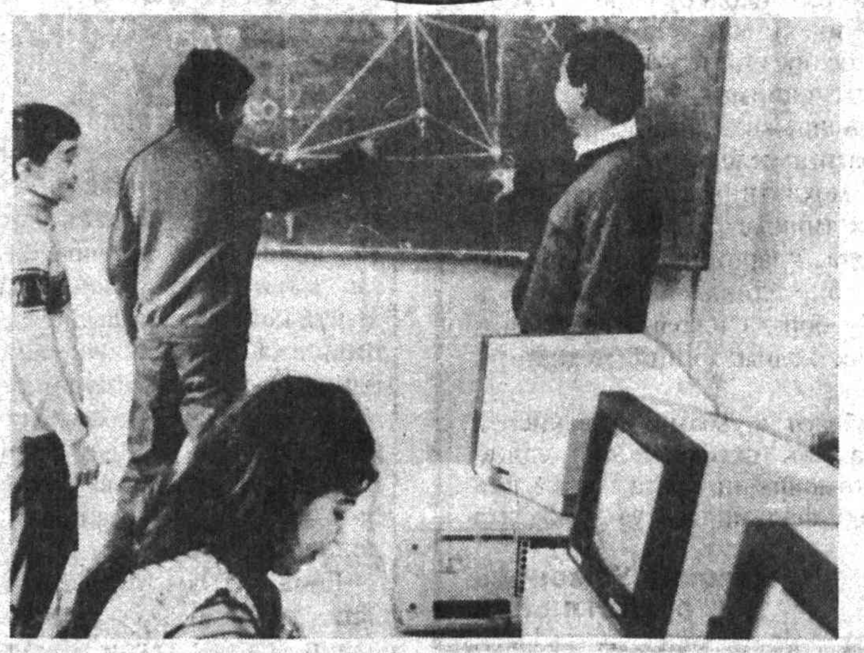

БОЗОРДАГИЛАР КИМЛАР?..

Пул топиш йўлига кирган ёшлар-да, дейишга асос ҳам, далил ҳам бор. Бозорга тушиб чиқиб, фиғони фалак бўлган таҳририят ходимини юпатмоқ мақсад бўлиб, «Чорсу» томон йўл олдик. Ҳа, айтмоқчи, таҳририят ходимини... 14-15 ёшли болакай алдаб,чет элнинг ботинкасини яхши мол деб ўтказгани ва бозордан ишхонагача метродан атиги 4 бекат юрган оёқ ботинкадан чиқиб «салом» бергани... Ходимни айблашга шошилманг, болакайни ҳам...

Яхшиси номини айтишдан бош тортган 13 ёшли боладан олган интервьюни тингланг.

— ***Ота-онанг бозордалигингни билишадими.***

— *Ахир узлари ҳам шу-тта-ку.*

— ***Дарслар нима бўлади?***

— *Ҳафта 3-4 кун мактаб, 3-4 кун бозор. Харидор йўқ пайтлар берилган шеърларни ёдлаб ўтираман.*

— ***Дарс шеър ёдлашдан иборат эмас-ку?!***

— *Олти йил ўқиб матемдан (математика фани демоқчи) «5» олмагандим. Ҳозир домланинг оғзидан чиқмасдан ҳисоблаб бераман. Бу бола мактабга шунчаки бориб келаркан, деб ўйламанг. Физика, тарих деган фан бор. Жавоб бермасангиз домласи сизни аяб турмайди. Шунақа бўлгандан кейин.*

— *Мактаб яхшими ёки шовқин-суронга тўла бозор?*

— *Мактабда бемалол ҳамма иш қилишинг мумкин. Футбол ўйнайсанми, кураш тушасанми. Ёқмаган домлангнинг дарсидан қочасан. Бозорда эса бундай имконият йўқ.*

— ***Катта бўлганингда ким бўлмоқчисан?***

— *Ҳали ўйлаб кўрмадим, аммо чет элда ўқишни жуда-жуда истайман.*

Ейилган кийим -кечакка харидор келди. Суҳбатдошим бир пастда у билан тил топишди. Шимнинг қайси фирмага тегишлилигидан тортиб, кимлар кийганигача таърифлади...

Д. НОСИРОВ, ТошДД толиби.

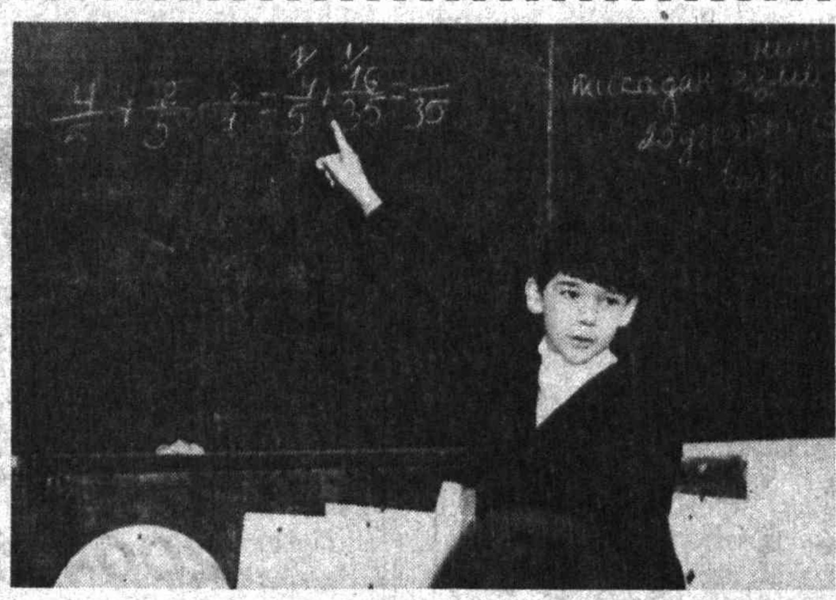

Биз ҳам ўқувчи-ку.

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ— СЕВГАН ДАРСИМ

Мактабдаги энг иккичи ўқувчиман. Ўқитувчилар 9-синфгача бир бало қилиб етиб ол деб «3» баҳо қўйишади. Йил бошидан буён ҳар куни ўтиладиган 6 соатли дарсларда ҳафтасига бир марта доскага чиқаман, ёки йўқ. Ўқитувчилар нуқул мени айблашгани айблашган. Ахир айб ўзларидаку. Аълочи ўқувчиларини олдинги парталарга ўтқазиб, билмаганини тушунтиришади. Савол- жавоб ҳам ўшалар билан ўтказилади. Бир марта дарс қилмай келган ўқувчини бутун умр орқа партага ўтқизиб «жазолаш», «иккичи» деган тамғани қўйиш улар учун осон усулми? Шуни ўқитувчиларга айтиб кўринг-чи?

Агар жисмоний тарбия деган фан бўлмаганида ҳеч қачон мактабга бормаган бўлардим. Мен шу соатда ўзимни эркин сезаман. Ўқитувчимга, синфдошларимга нималарга қодир эканлигимни кўрсатаман. Қанийди бошқа фанлар ҳам шу дарсдай бўлса.

ДОНИЁР,
8-синф ўқувчиси.

БИЗ «ЁМОН» БОЛА ЭДИК

Етти ёшдан етмиш ёшгача

Ҳа, биз «ёмон» бола эдик. Буни ҳамма биларди. Ўқитувчилар, синфдошлар, ҳатто, уйдагилар ҳам. Бизга қўйилган айблар кўп эди. «Безори», «Тарбиясиз», ... Эҳ-ҳе, санайверсангиз адоғига етолмайсиз уларни.

Аввало, биз кимлигимиз ҳақида. Биз — бу мен. Одобли, мўмин-муте, тарбияли ва зиёли оилада улғаяётганини исботлашга ҳаракат қилувчи ўспирин. Шеригим, — балки, рақибим дейиш тўғрироқ бўлар — у ҳам мен. Янаям аниқроғи менинг ичимдаги, мактаб мезонларини тан олмовчи, ўқиган китобларидаги тенгдошларига ўхшаб ҳақиқатпараст бўлиш истагидаги — «мен». Демак, ҳар иккала мен — бу биз. Худди икки карра икки тўрт, деганларидек.

Бизнинг ўртамиздаги биринчи келишмовчилик — балки ўз-ўзимизни кашф этишимиздаги илк сабаб — 6-синфнинг сўнгги кунларида юз берди. Синф раҳбаримиз чақириб, болаларни уйига — пиёз ўташга боришни буюрди. Биз синфбоши эдик. Ташқи «мен» рози бўлди. Ички «мен», «йўқ» деб туриб олди. Ташқи «мен» «боришимиз керак, ўқитувчининг сўзини икки қилиб бўлмайди», деди. Ички «мен»: «Йўқ. Яқинда имтиҳонлар бошланади. Тайёрланиш керак», деди. Ташқи «мен», «Ахир ҳамма баҳоларимиз аъло. Барибир имтиҳонлардан озодмиз», деди. Ички «мен»: «синфдошларинг-чи? Уларнинг ҳаммаси озодми? Сени сайлашганидан кейин уларни ҳимоя қилишинг керак. Ахир, улар мактабга ўқитувчининг пиёзини ўтоқ қилиш учун келишмайди-ку?» — деди. Ташқи «мен» — «бу сўзларинг китобий, баландпарвоз гаплар» деди. Хуллас, тортишувнинг якуни шу билан тугади-ки, ички «мен» ўзининг ҳақлигини исботлади. Ва улар ҳар иккаласи келишиб, «биз»га айланди.

Синфда шундай ҳангома бўлди. Биз ўртага чиқиб синфдошларига айтдик. «Бугун синф раҳбаримизникига пиёз ўташга боришимиз керак экан. Ўзи айтди. Лекин бормаймиз!» Ўттиз бир жуфт қаро кўз бизга қадалди. Ҳаммасида савол аломати зоҳир... Нега? Бизга энг алам қилгани, синфдошларнинг нигоҳларида «Нега боришимиз керак?» эмас, «Нега бормаймиз?» саволи кезаётгани бўлди. Чунки, барча синф, қолаверса, биз ҳам 1-синфдан бошлабоқ баъзи устозларимизни уй юмушларига ёрдам беришга кўниккандик. Бу ҳолга ҳеч ким ғайриоддий воқеа сифатида қарамасди. Нафақат 6-«Б» да, балки бутун мактабда бу оддий ҳодиса эди. Биз эса ана шу оддий Ҳодисадан, буюк Фожиа ясадик. Энг асосийси, синфдошларни ҳам ўзимизга эргаштира олдик. Ҳамма уй-уйига кетадиган, синф раҳбарига БИЗ жавоб берадиган бўлдик.

Эртасига ўқитувчимиз бизнинг тоғдан-боғдан қилиб тушунтиришимиздан сўнг, бир қизариб, бир оқариб, журналга ва кундалигимизга икки қўйди. Бу биринчи ва ўзининг кетидан кўплаб дўстларини етаклаб келувчи икки бўлди. Ва бизнинг мактабдаги «одобли», «намунали», «аълочи» ўқувчилар сафидан кетишимиздаги илк қадам бўлди.

Биз «ёмон» бола эдик. Буни ҳамма биларди. Ҳамма шундай дерди. Ўқитувчилар, синфдошлар, ҳатто уйдагилар ҳам.

Математика ўқитувчимиз дастурдаги барча мисол ва масалаларнинг ишлаш усулларини катта бир дафтарга ёзиб олган эди. Доскага кўчириб, ёзарди-ю, кейин ўтираверарди. Ёки бирор ёққа чиқиб кетарди. «Ана тайёр кўчириб ол. Қандай ишлашни эса ўзинг ўрган. Елкангдаги қовоқни калла деб кўтариб юрибсан-ку». Ўқитувчи-ку, бундай демасди. Лекин биз шундай ўйлардик. Бир куни катта дафтарни ўғирладик. Бироқ ҳеч ким сотмади. Биз ўзимизни қаҳрамон ҳис қилдик. Иккинчи куни муаллимимиз синфдан чиққан пайт, сумкасига кўмир солиб қўйдик. Бу сафар жанжал каттароқ бўлди. Синфимизга мактаб директори ҳам келди. Аввалига уришдилар. Сўнг алдадилар. Ҳаммаларингни мактабдан ҳайдаймиз, ота-оналарингни чақириб, мактабда шарманда қиламиз, дейишди. Ҳамма жим. Кейин алоҳида-алоҳида чақириб гаплашдилар. Барибир бўлмади. Бизни ҳеч ким сотмади. Энди ўзимизни икки карра қаҳрамон ҳисоблай бошладик. Учинчи, тўртинчи кунлари математика дарсида ўқитувчимиз бутун синфимизга ўзбек тилидан сабоқ берди. Бир қиз бизни «сотиб» қўйди. Буни бутун синф эшитди. Ўзимизга сирдош уч-тўрт кўз ачиниб, яна бир гуруҳ кўзлар ҳайратланиб, яна аллақанча кўзлар эса бизга нафрат билан тикилиб қолди. . Ўша қўнғирсоч қизчага мақтаниш мақсадида уни сирларимиздан воқиф қилиб қўйган эдик. Лекин ундан хафа бўлишга važ тополмадик.

Эртаси куни мактабга қўрқа-писа келдик. Нимагадир ҳеч ким индамади. Худди 6-«Б» да ҳеч қандай фавқулодда ҳодиса юз бермагандек. Фақат биринчи дарс бошлангандан кейингина синфнинг «линейка»га чиқиши ҳақида буйруқ бўлди. Ўша йиғин давом этган ўттиз дақиқада биз яна бир кашфиёт қилдик. Биз «Тарбияси ўта бузуқ», «безори», «мактаб шаънига доғ тушираётган» ўқувчи эканмиз. Уйдаги сабоқ ҳам мактабдагидан қолишмади. Нима ҳам дердик. Момом айтмоқчи: «Ўзимиз пиширган ошни ўзимиз айланиб ҳам, ўргилиб ҳам ичамиз-да».

Биз «ёмон» бола эдик. Буни ҳамма биларди. Ҳамма шундай дерди. Ўқитувчилар, синфдошлар, ҳатто уйдагилар ҳам.

Саккизинчи синфни битириш арафасида 8-«Б» да яна бир фавқулодда ҳодиса юз берди. Бизнинг чекимизга «ҳамма мактаблар ҳунар-техника билим юртларига мажбурий ўқувчи бериши шарт», деган бир ғоя байроқ бўлган замонда саккизинчи синфни битириш чекимизга тушган эди. Энг алам қиладигани ҳунар-техника билим юртларига «ёмон ўзлаштирувчи, тарбияси оғир» ўқувчилар жўнатиларди. Билим юртларидаги ўқиш-ўқитиш ишлари ҳам шунга яраша эди. Жазога маҳкум ўқувчилар ўқитувчилар томонидан сараланиб, «ўз ихтиёрлари ва ўз аризаларига кўра» билим юртларига сафарбар қилинарди. Биз зиёли оилада ўсганмиз, оз-моз бўлса-да, газета-журнал варақлаб туришимиз, энг асосийси, отамизнинг зиёли дўстлари суҳбатларидан билар эдик-ки, дунёда инсон эрки деган тушунча бор. Уни топташга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. (Қайдан билайлик-ки, у пайтлар нафақат биз ёшларни, балки катталаримизнинг эрки ҳам ўзларида эмас экан. Улар ҳам қизил империя мустабидларининг оғзини пойлашаркан). Хуллас, ўзимиз билганимизча синфдошларга тушунтиришга ҳаракат қилдик. Натижа шу бўлдики, ҳеч биримиз ариза ёзмаймиз, синфдан бир қадам ҳам жилмаймиз. Домлаларнинг ўзлари бориб ўқисин, ўша билим юртларида.

Орадан бир соат ўтмасдан директор хонасига чақиришганда яна бир кашфиёт қилишга муяссар бўлдик. Биз — синфдошлар энди анча улғайиб қолибмиз. Дўстларимизни сотиш эвазига, уларга хиёнат қилиш эвазига, катталарга ёқиш санъатини эгаллай бошлабмиз. Чунки, синфда махфий ўтган йиғилишдаги гап, ипидан-игнасигача директор опага етиб келган экан. Директор хонасидаги узоқ тортишув ва отамизнинг аралашувидан сўнг биз ҳам хиёнатга қўл урдик. Синфдошлар орасида биринчилардан бўлиб «ўз хоҳишимиз билан ҳунар-техника билим юртига жўнатишларини илтимос қилиб» ариза ёздик.

Синфдошларимизга хиёнат қилсак-да, ўзимизга хиёнат қилмадик. Янаги йил сентябрда ҳамма тенгдошларимиз ўқишга, биз эса далага чиқиб кетдик. Орадан икки ой ўтиб, насиҳат қилишдан чарчаган отамиз бизни қўшни қишлоқдаги мактабга топширди. Янги мактаб, янги синфдошлар. Ва янги орзулар бизни ўз оғушига тортиб кетди...

Умр оқар дарё, у томонингдан бу томонигга ўгирилгунингча ўтиб кетади, деганларида ҳам жон бор, шекилли. Бўлмаса ҳозир биз сизга ҳикоя қилаётган воқеаларга ҳам ўн бешўн олти қовун пишиғи ўтиб кетганини сезмай қолармидик. Мана улғайдик. Ўқитувчиларимиз айтганларидек, эсимиз ҳам кириб қолган. Энди тушларимизга мактаб киради. Бири-биридан самимий, беғараз, оққўнгил синфдошларимиз киради. Бизнинг шунча эркаликларимизни, шўхликларимизни кўтарган устоз-ўқитувчиларимиз киради. Уйқудан уларни соғиниб уйғонамиз. Ишга «касал»лигимизни баҳона қилиб, қишлоққа шошиламиз...

Икковлон — ички «мен» ва ташқи «мен» — етаклашиб мактаб остонасини ҳатлаймиз. Кўнглимизда худди биринчи синфга илк марта келаётган ўқувчидек ҳаяжон ҳуруж қилади. Ўқитувчилар — бизни таниганлари — бағриларига босиб кўришади. Бошимиз осмонга етади. Ўқувчилар бизни тан олмайди. Янаям тўғрироғи, танимайди.

Устозлар билан гурунгимиз қизийди. Ўтганларни эслаймиз. Энди уларнинг орасида Умрзоқ Исоқов, Расул Эгамбердиев, Асад Шодиев... лар йўқ. (Охиратлари обод бўлсин!). Яна қанчалари нафақада...

Бизнинг «ёмон»ликларимиздан азият чеккан устозлардан кечирим сўрагимиз келади. Тил қурғур тош боғлангандек қотиб қолган. Айланмайди. Улар-да, биздан гина қилмайдилар. Яхши сифатларимизни эслайдилар, холос. Хайрлаша туриб кимдир айтган гап ҳам кўнглимизга оғир ботмайди.

«Ўзинг ҳам роса тўполончи эдинг-да!

Ислом ХАМРО,
журналист.

Саҳифани ЛАЙЛО тайёрлади

КАТТА ТАНАФФУС

Кўрдим, кўзингизда ўйнайди ҳазар
Тилларимга титраб қалқиди афсус.

Энди наҳот бизга кўришмоқлик йўқ,
Наҳот умримизда катта танаффус!?

Энг сўнгги гул каби узилди умид
Сўнг бош олиб кетди бегона, бесўз.

Мен ҳануз ўзимга кела олмадим
Наҳот умримизда катта танаффус?

Тўзонга учради висол япроғи
Қаради-ҳайратдай катталашди кўз.

Алвидо — севгининг сўнгги титроғи.
Энди умримизда катта танаффус.

Гулноз МЎМИНОВА,
ТошДД толабаси.

СИНФДОШГА

Мактаб. Дарслар. Синфдош қизлар.
Китобингнинг қатида расмим.
Чиқа олмай юрак шаклидан.
Бир партада йиғлайди исмим.

Шунда бирдан ҳайқиргим келар,
Кўзларингни тафтида куйиб.
«Парталарга эмас исмимни
Юрагингга ёзиб қўй ўйиб»

... Қаерларга кетдинг,
синфдош!

Гулжамол.

УЧИНЧИ КИТОБДАН БОБЛАР

У:

— Ассалому алайкум, Маҳмуджон ака, — дейиши билан Кесакполвон гўшакни унинг қўлидан тортиб олди.

— Маҳмуд! — деди зардали овозда. «Қаёқда юрибсанлар?» — деб сўрамоқчи бўлди-ю, «излаганимни билмай қўя қолсин», деган мақсадда тилини тийди. Унинг жимиб қолганидан Чувринди фойдаланди:

— Ие, Ҳайдар ака, қаёқда юрибсиз, қидиравериб энка-тинкамиз чиқиб кетди-ку?

— Юрибман, — деди Кесакполвон яна зарда билан. Кейин ичида «Қидирасан-а, қидирасан, йўқ бўлиб кетсам, дўппингни осмонга отарсан!» деб ғижинди. Шу боис сўроғи янда зардалироқ чиқди: — Асад қаерда?!

— Билмайман... — Чувринди шундай деб тин олди. — Аркда бўлсалар керак. Йигитларда гапим бор.

Кесакполвон тушунди. Айрим ҳолларда, айниқса телефонда Асадбекнинг қаердалигини айтиш мумкин эмас эди. Шу боис фақат энг яқин одамларгина тушунадиган тарзда унинг қаердалигига ишора қилинарди. Ҳозир Чувринди «Билмайман... Аркда бўлсалар керак», дедими, демак, у эски шаҳардаги ота ҳовлисида.

Кесакполвон гўшакни йигитга бергач, «у ерда нима қилади? Тез-тез борадиган бўлиб қолди. Ё бирор балони бошламоқчими?..» деб ўйланди.

Чувриндининг гапи қисқа бўлди. Йигит «хўп бўлади, акахон», деб гўшакни жойига қўйди. Кесакполвон ижирғаниброқ сўради:

— Акахонинг нима деди?

— Отарчининг... — Йигит Чувриндининг буйруғини сўзма-сўз такрорламоқчи бўлди-ю, аммо «отарчи»нинг Бек акасига куёв эканини эслаб бошқачароқ оҳангда айтди: — Ҳофиз акамнинг мошиналари эски шаҳардаги катта кўчада қолиб кеттан экан. Янги касалхона йўлига ҳайдаб борарканмиз...

— Нимага?

Йигит «билмайман» дегандай елка қисди.

— Машинаси Асаднинг маҳалласидами?

Йигит бош ирғаб тасдиқ ишорасини қилди.

— Отарчининг ўзи қаерда экан?

— Билмайман.

— Телпон қил-чи?

Гўшакни у томондан ҳеч ким кўтармагач, Кесакполвон икки йигитга ижозат берди. Ўзи болохонада бир неча нафас ўтириб, нима қилиш лозимлигини фикрлади. Кўнгли ғаламисликни сезиб, йигитларнинг изидан бормоқчи бўлди. «Ҳойнаҳой, у ерда Маҳмуд кутиб тургандир, пойлаб борганимни билса, «хитланади», деган фикрга келиб, шаштидан қайтди. «Бек ёлғиздир, бориб гаплашайчи», деган қарорда ўрнидан турди.

Катта кўчадан эски маҳаллага бурилишда Ҳумкалланинг кулранг «Жигули»сини кўриб, машинани тўхтатди. Бармоқларида калитни ўйнаб турган Ҳумкалла янги хожасини кўрди-ю, пилдираб унинг қаршисида пайдо бўлди.

— Нима қилиб турибсан? — деб сўради Кесакполвон ўтирган ерида.

— Хизматдамиз, акахон, — деди Ҳумкалла атрофга бир аланглаб олгач.

— Қачондан бери?

— Эрталабдан.

— Ким бор?

— Ҳозир ким борлигини билмайман.

— Акахонинг шу ердами?

— Шу ерда эдилар бир соатча бўлдими...

— Ўзи келиб, ўзи кетдими?

— Ўзлари келдилар... Кетишда... орқада Ҳофиз акамни кўргандай бўлдим... яна Худо билади. Сиздан сал олдинроқ болалар келишиб мошинасини ҳайдаб кетишди.

— Рўлда акахонингмиди?

— Йўқ... Ҳалим.

— Отарчининг келганини кўрувмидинг?

— Кўрувдим. Мошинасини анави ерга қўйиб, ўзи яёв кириб кетувди.

— Яна ким келди?

— Бу томондан бошқа ҳеч ким. Балки нариги томондан...

Кесакполвон «тушунарли» деб эшикни ёпмоқчи эди, Ҳумкалла уни тўхтатди.

— Акахон, бир гап: кўчанинг нариги бетида бойваччанинг болалари ғимирлаб юришибди. Улар ҳам пешиндан бери шу ерда.

— Бойваччанинг ўзи кўринмадими?

— Йўқ...

«Булар нимадан ис олган бўлишлари мумкин?»

Хаёлига келган бу саволга жавоб топиш учун фурсати йўқ эди. Шу боис кўп ўйлаб ўтирмай, ҳайдовчининг елкасига туртиб «ҳайда» деди.

Машинанинг чироғи Асадбекнинг эшиги оғзида турган Бўтқани ёритгач, чиндан ҳам «бир бало бўлганини» фаҳмлади. Шу сабабли эски уй қаршисида тўхтамай ўтиб кетди. Кесакполвоннинг машинасини таниб пешвоз чиқмоқчи бўлган Бўтқа тараддудланганча ажабланиб қолаверди.

Кесакполвон маҳалланинг нариги биқинидаги катта кўчада ҳам Чувриндининг йигитларини кўргач, «бир бало бўлганига» аниқ ишониб, изига қайтди. Ҳозир уни биров тўхтатиб, «Ҳосилбойвачча шу уйда ўлдирилди», деса ишонмай, «бор тошингни тер», деб жеркиб ташлаган бўларди. Унинг бир нарса бўлгани Чувринди отни қамчилаб қолган. Шунинг учун атрофни йигитлари ўраб турибди!

Шу фикрга банди бўлган ҳолда машинадан тушиб, Бўтқанинг саломига алик олмай, эшикни зарб билан ёпган икки одам қорасини кўриб, таққа тўхтади. У «бир бало бўлганини» сезган эди, аммо ҳовлига қадам қўйиб икки ўлик деб ўйлади. Ғира-ширада аввалига уларни танимади. Шу сабабли эшикка яқинроқ ётганига энгашиб, Ғилайни таниди. Қўл-оёғи боғланганидан уни ҳали тириклигини фаҳмлади. Кейин юзига эски қоғоз парчаси ташлаган Ҳосилбойваччани таниб, бир сесканди. Довон ошиб келаётганида Ҳосилбойвачча билан хуфёна учрашмоқни, гап гапга қовушса, вақтинчалик иттифоқ тузмоқни хаёл қилган эди. Чувриндини йўлдан супуриб ташлаш учун шу иттифоқ зарур эди. Чунки Асадбекнинг умр шами ўчиб бораётганидан дарак топган Ҳосилбойвачча ҳам тек турмас, бир томондан Чувринди, иккинчи «томондан Ҳосилбойвачча юриш қилса орада хароб бўлишига ақли етарди. У хarobликдан қутулиш чораси деб ғаним томонни кўзлади. Кўзлади-ю, орадан бир неча соат ўтиб, пешонаси тош деворга урилди.

У ўзича режа пиширтиб келаётганида бу ерда Асадбек билан учрашди.

Мурдани таниганн ҳамон «Нега ўлдиришди?» деган савол миясига урилди. Сўнг «нега мен билмай қолдим, нега мендан яширишди?» деган савол гумонлар пўртанасини қўзғади. Шундан сўнггина кўп йиллик дўсти, ажралмас шериги ёдига тушиб, атрофга аланглади: ичкарида чироқ ўчиқ. Ҳовлида одам қораси кўринмайди.

Кесакполвон хавотирга тушиб, атрофни йигитлар қўриқлаётганини унутди. Панжаси биқинига ботиб турган тўппонча сари югурди. Сўнг беихтиёр равишда бақирди:

— Асад!

Назарида бу овоздан атроф гулдираб кетгандай туюлди.

— Асад!

— Бўкирма, бу ёққа кел.

Қия очиқ деразадан чиқиб келган Асадбекнинг овози ундаги хавотир алангасини ўчирди. Қўлини тўппончадан олиб, уй томон юрди.

— Асад, нима бўлди? — деди остона ҳатлаб.

— Ҳўкизга ўхшаб бўкирма, дедим, сенга.

— Асад нима бўлди?

— Нима бўлганини кўрмадингми?

— Кўрдим... Нимага ўлдирдинг?

— Ўлгиси келган экан, ўлди. Меникига уни ажал ҳайдаб келган. Энди сен гапни чувалаштирмай қўя қол.

— Нима учун мендан яширдинг?

— Яширганим йўқ. Ўзинг қаёқдаги тезакларни териб юрибсан? Чойхонангдан чиқиб қаёққа ғойиб бўлдинг?

«Суриштирибди-да...» — деб ўйлади Кесакполвон. Шу фикрнинг ўзи уни бироз тинчлантирди. «Ҳар ҳолда бутунлай суриб четга келиб қулоғига шивирлади: «бу ишни кеча режалаштирмагандир? Уч-тўрт кун пиширтгандир? Маҳмуд билан фикрлашгандир?..»

Шайтон шивирини тилга чиқармоқчи эди, Асадбек гапиртиргани қўймади:

— Бойваччани кўмдир. Ғилай сеники. Нима қилсанг қил, оёғидан осасанми, қайноқ сувга бўкасанми, ўзингнинг ишинг. Эрталабгача йигитлари қўл қовуштириб, савол берадиган бўлишсин.

Бу топшириқ шивирлаётган Шайтонни нари суриб, юрагига чироқ ёқди. Оч ётган аждаҳо бирданига ўнлаб одамларни тириклайин ютиб қандай роҳатланса, Кесакполвон шундай ҳузурланди. Бу буйруқ Кесакполвон учун кутилмаган бахт эди. Шу бахт қуёшидан кўзлари қамашиб, ийиб кетди.

— Ўзинг тузукмисан? — деди меҳрибонлик билан.

— Нима, олдин бузуқмидим? — деб тўнғиллади Асадбек.

— Гап бир оз совуқ оҳангда айтилган бўлса-да, Кесакполвон буни ҳазил сифатида қабул этиб, дўстининг елкасидан қучди.

— Тез бўл, имиллама! — деб буюрди Асадбек.

— Эшвормаган — номард! — деди Кесакполвон. — Эрталаб ҳаммаси эмаклаб келиб, этагингда намоз ўқийди.

— Катта кетма, иси чиқмасин. Эмаклашлари шарт эмас, аммо ҳаммасининг оғзини тикиб чиқасан. Биттаси овоз чиқарса... кейин мендан хафа бўлиб юрма.

Кейинги гап ийиб турган кўнгилга муз парчаларини сочди.

— Сен... оғайни... олифтагарчилик қилма. Шу пайтгача қайси ишингнинг исини чиқарувдим?

— Жириллама!

Кесакполвоннинг тили бир қичиди-ю, аммо ўзини тийди.

— Хўп, жирилламасам жирилламадим, — деб тўнғиллаганича ташқарига чиқди. Кўча эшигини очиб, Бўтқани чақирди.

— Манавини юкхонага тиқ.

Бўтқа учун шу буйруқнинг ўзи кифоя қилди. Бир дақиқанинг ўзидаёқ қонга беланган мурда юкхонадан жой олди. Бўтқа буйруқни ижро этгач, «яна хизмат борми, акахон?» дегандай эшик оғзида қўл қовуштирди.

(Давоми. Бошланиши ўтган сонларда)

(«Шайтанат»ни чоп этиш ҳуқуқи «Шарқ» нашриёт-матбаа концернига берилган).

МУБОРАК РАМАЗОН ТУҲФАСИ

Шу кунларда барча ватандошларимиз Ўзбекистон ойнаи жаҳони орқали намойиш этилаётган «Муҳаммадун Расулуллоҳ» кўп қисмли бадиий фильмини катта қизиқиш билан томоша қилишмоқда.

Фильмнинг яратилиши ҳақида сўзлаб беришни Миср Араб Республикасининг юртимиздаги элчихонаси Матбуот шўъбасининг раиси Муҳаммад Магди Дайф жанобларидан илтимос қилдик:

— Ушбу кўп қисмли фильм Миср телевидениеси томонидан биродар Ўзбекистонга унинг тарихда умумбашарий тараққиётга қўшган улкан ҳиссаси ва ҳозирги нуфузи эътирофи рамзи сифатида тақдим этилган бир туҳфадир. У ойнаижаҳон орқали намойиш этилаётган дастлабки шундай турдаги кўп қисмли фильмдир. Дарвоқе, Мисрда яратилган бу сингари фильмлар ичида ўзининг мукаммаллиги, кенг қамровлилиги, томошабинлар томонидан севиб томоша қилинишлари нуқтаи назаридан энг муваффақиятли фильм ҳисобланади. Айни пайтда уни яратиш учун сарфланган маблағ ҳам шунга яраша бўлган. Агар пайқаган бўлсангиз, фильм турли жойларда — тоғу-тош, чўлу биёбонлар кезиб суратта олинган. Ижрочиларнинг либослари ва саҳна безакларига келсак, улар давр руҳига мос бўлишини таъминлашга хизмат қилади. Фильм сценарийси матнини Қоҳирадаги энг қадимий ва эътиборли даргоҳ — Ал-Азҳар университети диний олимларидан иборат махсус ҳайъат кўриб чиққан. «Муҳаммадун Расулуллоҳ» беш фаслдан иборат бўлиб, унинг ҳар фасли ўттиз ҳалқа ёки серияни ташкил этади.

Мисрда ишлаб чиқарилган бу фильм 70-йиллардан бошлаб намойиш этила бошлаган. Ва тезда бошқа Араб мамлакатларида шуҳрат топиб, томошабинлар меҳрини қозона олди. Шу билан бирга у ҳали-ҳануз киношинавандалар истагига кўра қайта-қайта намойиш этилаётир. Фильм Оллоҳ томонидан юборилган пайғамбарлар ўз зиммаларига юклатилган илоҳий топшириқларни амалга оширишларида дуч келган кўпгина қийинчиликлар, тўсиқлар, зиддиятлар ҳақида ҳикоя қиладики, у дастлабки пайғамбарлардан бошлаб сўнгги пайғамбар Муҳаммад Алайҳиссалом ўтган даврларни қамраш билан якунланади.

Очиғини айтсам мен «Муҳаммадун Расулуллоҳ» фильми ўзбек томошабинлари орасида катта шоду-хуррамлик, ҳайрат ва қизиқиш билан қабул қилинганини кўриб, жуда тўлқинландим. Эътибор берган бўлсангиз, фильм намойиш этилаётган пайтда барчани ойнаи жаҳон ўз қаршисига жамулжам қилгандек туюлади. Унда Ислом дини авваломбор инсонларни меҳр-оқибатли, ўзаро оғаларча муносабатда бўлишга, бир-бирларига гина ва кек сақламасликка, бир-бирларини кечирувчи бўлишларига ундайдиган мўътадил дин эканлиги кўрсатилган.

Фильмда илгари сурилган яна бир муҳим ғоя жамиятда аёллар ўзларига хос ва мос ўринларни эгаллашлари ғоясидир. Ваҳоланки, фильмда кўрсатилаётган қадриятлар Ислом динидан аввал мавжуд эмас, ёки бўлганда ҳам тарқоқ эди. Ислом дини бу қадриятларни жой-жойига қўйган, тараққий эттирган дин ҳисобланади.

Фурсатдан фойдаланиб, мазкур фильмни ўзбек тилига ўгириш ва уни телеэкранда намойиш қилишда жонбозлик кўрсатган Ўзбекистон телевидениесининг ижодкорларига, Вазирлар Маҳкамаси қошидаги Диний ишлар қўмитаси ходимлари ҳамда Тошкент Давлат Шарқшунослик институти устозларига ўз миннатдорчилигимни изҳор этмоқчиман.

Энди фильмни ўзбекчалаштиришда қатнашган барча ижодкорлар, техник ходимлар маҳоратига келсак, улар жуда кўп жиҳатдан экран асарининг асл моҳиятини сақлаб қолишга эришганлар. Бунинг боиси ўзбек тилидаги бир қатор сўзлар араб тилидан ўтганлигидир албатта. Уларнинг айримлари асл маъносида ишлатилиши билан биргаликда таржимага ўта масъулият билан ёндошилган. Бу борада ижодий гуруҳнинг, шу жумладан актёрлар ва техник ходимларнинг меҳнатини алоҳида эътироф этишимиз шарт.

Умуман олганда, бизнинг Ахборот шўъбамиз Ўзбекистон телевидениеси тақдим этган маданият, ижтимоий ҳаёт, сайёҳликка оид кинотасмалар ўзбек томошабинларига жуда яхши таниш. «Муҳаммадун Расулуллоҳ» фильми эса ўз навбатида муборак Рамазон туҳфасидир!

Назокат Усмонова
суҳбатлашди

Қишнинг оппоқ қорлари билан,
Соғинчимиз уланган симлар...

Бугуннинг муаммоси

«Н» ҲАРФИМИ ЁКИ «Ҳ»?!

Уйдаги шахсий кутубхонамизда китоб кўп.

Китоблардан бири кичик ўғлим, 1-синф ўқувчиси Ҳаётбекнинг қўлига тушиб қолади. Айтайлик, китоб матнидаги биринчи сўз кирилл имлосидаги «Н» ҳарфи билан бошланган. Ҳаётбек уни «Ҳ» деб ўқий бошлайди. Унинг ёнида ўтирган катта ўғлим, 7-синф ўқувчиси Бунёдбек ҳам шухлиги тутиб бор овоз билан ўша матнни ўқишга киришади. Лекин у кирилл имлосидаги «Н» ни «Н» деб ўқийди. Кичик ўғлим:

— Ака! Нима деяпсиз! Бу «Ҳ» ҳарфи-ку! — дейди.

— Биз учун бу «Н» ҳарфи жўра!, — дейди катта ўғлим бамайлихотир. Иккови тортишиб қолади. Охири ойиси.

— Буларингизга ҳакамлик қилмасангиз бўлмайдиган кўринади! — дейди ёнимга келиб. Бориб иккови ҳам ҳақ эканлигини тушунтираман. Кичик ўғлимга:

— Сен бу китобларни ўқима. Ўзим сенга лотин имлосида чиққан китоблар опкелиб бераман! — дейман. Катта ўғилга эса:

— Укангнинг «Алифбе»сини ўрган. Бир икки йилдан кейин саводсиз бўлиб қолишинг мумкин! — деб уқтираман.

Шу пайт ойнаи жаҳонда «Жума дастури» лотин имлосида ёзила бошлайди. Ойиси кичик ўғлимга:

— Ҳаётжон! Программани ўқиб юбор: «Морена Клара» қачон бўлар экан?

Кичик ўғлим ҳижжалаб ўқиб беради. Кейинги пайтда оиламизда бундай «баҳслар» кўп юз берадиган бўлди. Яқинда китоб магазинида «Ўқитувчи» нашриётида чоп этилган ўзбек тилининг лотин имлосидаги луғатини харид қилиб, кичик ўғлимга обориб бердим. Энди у имло луғатини аста ҳижжалаб ўқияпти. Бу яхши. Ойнаи жаҳондаги титр сўзларнинг бир қисми янги имлода берилаётгани ҳам фойдали. Айрим газеталар, шу жумладан «Ўзбекистон овози» ва бошқа қатор нашрлар мақолаларининг бир қисмини лотин имлосида бераётгани ҳам нур устига аъло нурдир.

Аммо бу йўналишдаги бир масала ечимини тезлаштириш керак. Гап лотин имлосига ўтган бошланғич синф ўқувчилари учун лотин имлосида китобчалар чоп этиш ҳақида кетмоқда. Матбаа муаммолари, қоғоз тақчиллиги ҳаммамизга маълум. Буни яхши тушунамиз. Шунинг учун дастлабки даврда янги имлога ўтган фарзандларимиз учун 2,4 бетли кичкинагина китобчалар чиқарилса яхши бўларди.

Шунда ўғил ва қизчаларимиз кириллча «Н» ни лотин имлосидаги «Ҳ» билан чалкаштирмайдилар, янги имлога бўлган кўникмалари тезроқ мустаҳкамланади!

Янгибой ҚЎЧҚОРОВ.

СПОРТ

ЎЗ УЙИДА ЮТҚАЗДИ

Франциянинг «Пари Сен-Жермен» жамоаси Европа Суперкубоги совринида Италиянинг «Ювентус» жамоасига мисли кўрилмаган ҳолда бой берди. Биринчи таймнинг ўзида италияликлар мезбон дарвозасини тўрт бор ишғол қилишди. Сўнг «ПСЖ» ҳужумчиси бразилиялик Райнинг бир тўпига яна икки тўп билан жавоб қайтарди.

Энди «ПСЖ» жамоаси фақат рақиб майдонида камида олти тўп фарқ ҳисоб билан ғалаба қозонсагина совринни қўлга киритади.

2004 ЙИЛ УЧУН

Маълумки, 2000 йилги Олимпия ўйинлари Австралиянинг Сидней шаҳрида бўлиб ўтади. Лекин ҳозирданоқ 2004 йилги ёзги Олимпиадани ўтказиш учун баҳслашув кескин давом этмоқда. Бунга ҳозирча Рим, Санкт-Петербург, Кейптаун, Стокгольм шаҳарлари асосий даъвогар бўлиб туришибди. Шу кунларда Санкт-Петербург шаҳри билан танишаётган Халқаро Олимпия қўмитаси раиси Хуан Антонио Самаранчнинг таъкидлашича, барча даъвогарларнинг имкониятлари баробардир. Бугунгача Олимпиадани ўтказиш учун ариза берган барча ўн икки шаҳардан шу йилнинг март ойида бештаси Қўмита мажлисида яширин овоз билан танлаб олинади. Омад эгаси эса сентябрда маълум бўлади.

Ранг-баранг олам

АРҒУМЧОҚ МИНОРА

400 йилдан буён Эроннинг маданий маркази — Исфахон шаҳридаги Жонба минораси меҳмонларни ҳайратга солиб келмоқда. Минора шундай қурилганки, уни ҳар бир киши ердан қимирлатиши мумкин. Айниқса, зинапояси орқали баландга кўтарилиб, уни арғумчоқ каби қимирлатишда иштирок этиш сайёҳларда катта қизиқиш уйғотмоқда. Лекин қизиғи шундаки, шунча қимирлаб туришига қарамай, у пухта қурилганлиги сабабли қуламас экан.

ПАНДАНИНГ ВАТАНИ — АФРИКА ҚИТЪАСИ

Бекор гап дейишга шошилманг. Чунки, Жанубий Африка Республикасининг Йоханзбург шаҳри ҳайвонот боғида табиатда кам учрайдиган эгизак қизил пандалар дунёга келди. Мутахассисларнинг ажабланиши шундаки, панда ўз табиатига кўра жуда уятчанг ҳайвон ҳисобланиб, одам бор жойда ўзини ноқулай ҳис этар ва нотабиий ҳолатда умуман насл қолдирмас экан.

Биринчи бор бундай ҳолатда туғилган эгизак пандаларни биз ҳам ҳақли равишда қора қитъа вакиллари дейишга ҳақлимиз.

БРИДЖИТ БАРДО — АДИБ

Ажабланманг, бу ҳақиқат экан. Чунончи, машҳур француз актрисаси бугунги кунда китоб ёзишга астойдил бел боғлаган. Унинг дастлабки «Марианна билан хайрлашув» китоби бугуннинг ўзида Францияда катта шов-шувга сабаб бўлмоқда. Киноактрисанинг ўз ҳаёти ҳақида ҳикоя қилувчи ушбу китоби, ҳозирда 20 тилга таржима қилиниб, 50 га яқин мамлакатга экспорт қилиниши кутилмоқда.

Машҳур америкалик Мадонна эса агар ушбу китоб асосида фильм яратилса, жон деб бош ролни ўйнар эдим, деган фикрни билдирди.

МАСЛАҲАТДА РОҲАТ БОР

Халқимиз «дўст бошга қарайди, душман оёққа», деб бежиз айтмайди. Дарҳақиқат, оёқ кийимини ораста кийиш кишидан кўп нарса талаб қилмайди.

Қуйидаги маслаҳатларда эса оёқ кийимини қандай асраш ҳақида баъзи фикрларни эътиборингизга ҳавола этамиз.

* * *

Ҳар куни кўчадан келгач, оёқ кийимини чанг-ғубордан тозалаб, махсус мой билан ёғлаб қўйиш қийин эмас, албатта. Пойафзал мойи оёқ кийимини юмшоқ қилади, қуруқшаб ва намланиб қолишдан сақлайди, узоққа чидайди.

* * *

Агар оёқ кийимингизга нам ўтган бўлса, қуйидагича қуритишингиз мумкин: юпқа қоғозни пойафзалнинг ичига иложи борича кўпроқ тиқиб қўйинг. Қоғоз намни тортиб олади.

* * *

Пойафзалгдаги доғни бензин ёки пиёз суви билан кетказиш осонроқ бўлади.

* * *

Бахмал (замш)дан қилинган оёқ кийими буғга озроқ тутилиб, сўнг махсус чўткада тозалангани маъқул.

* * *

Кирланган оёқ кийимини совунли сувга озроқ новшадил спирти қўшилиб тозаланади. «Велюр» деган сув юқмайдиган асбоб билан артиб юборсангиз яна ҳам яхши бўлади.

* * *

Пойафзалдан вақтинча фойдаланиш зарурати бўлмаса, уни яхшилаб тозалаб, крем суртган ҳолда ичига юпқа қоғоз тиқиб, алоҳида картон қутиларда асраш лозим.

Ўқинг, қизиқ!

РАКНИНГ ДАЪВОСИ АКУЛА

Америка Қўшма Штатларида рак касалининг даъвосини топиш учун катта изланишлар олиб борилмоқда. Яқинда америкалик онколог Жон Геллернинг кузатишича, ракни даволаш учун акула ферментлари катта ёрдам берар экан. Буни исботлаш учун олим қуйидаги фикрни билдирмоқда.

Тадқиқотлар шуни кўрсатдики, акула томонидан тан жароҳати етказилган киши ҳеч вақт бу хасталик билан касалланмас экан. Рак бактериялари акула танасига шприц орқали юборилганда, ушбу зарралар умуман унинг организмга таъсир қилмаганлиги маълум бўлди. Лекин олимлар нега энди акулага бундай бактериялар заррача таъсир қилмаётганлигини ҳозирда ўрганмоқдалар. Нима бўлса ҳам, доктор Геллер унинг даъвосини топишга қаттиқ ишонч билан қарамоқда.

Ҳомиладорликнинг олдини олувчи таблеткалар - туғруқлар ўртасидаги оралиқни узайтиришнинг ажойиб воситасидир.

Таркибида гормонлар миқдори кам бўлган таблеткалар бехатар, ишончли ва безарардир.

Таблеткалар қўлланишда жуда содда: ҳомиладорликдан сақланиш учун кунига битта таблеткани қабул қилинг.

Агар фарзанд кўришга қарор қилсангиз, унда таблеткалар ичишни тўхтатинг.

Ҳомиладорликнинг олдини олувчи таблеткалар оддий, ишончли, самаралидир.

"Қизил олма" дастури масалалари бўйича қуйидаги телефонга мурожаат этинг 76-53-17.

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Меҳрибон ҚУРБОННИЁЗОВА
Навбатчи: Мухтасар ТОЖИМАМАТОВА

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 36-56-58, 33-95-97; хатлар бўлими — 36-54-64; тижорат бўлими — 33-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 36-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 36-58-93, котибият — 36-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32—уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 011.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 10.826
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — 20.30
1 2 3 4 5 6